

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2012 M. LAPKRIČIO 1 D. – 2012 M. GRUODŽIO 31 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
(2012 m. lapkričio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d.)

APMOKESTINIMAS	4
2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas	4
Dėl apmokestinamojo asmens, kuris nežinojo (negalėjo žinoti), jog dalyvauja į sukčiavimą PVM įtrauktame sandoryje, teisės į PVM atskaitą	5
2012 m. gruodžio 19 d. prejudicinis sprendimas	5
Dėl išankstinio prekių tiekimo ar paslaugų teikimo apmokėjimo apmokestinimo PVM ir šio apmokestinimo, kai išankstinis mokėjimas yra atliekamas natūra.....	6
Dėl prekių tiekimo ar paslaugų teikimo apmokestinamosios vertės nustatymo pagal rinkos vertę	7
KONKURENCIJA	8
2002 m. lapkričio 6 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	8
Dėl Europos Komisijos teisės Europos Sąjungos vardu nacionaliniame teisme pateikti ieškinį dėl žalos, Sąjungai padarytos konkurenciją pažeidžiančiais veiksmais, kai šiuos veiksmus nustatė ir sprendimą dėl juos atlikusių ūkio subjektų atsakomybės priėmė pati Komisija	8
Dėl Europos Sąjungos teisminių institucijų vykdomos Europos Komisijos sprendimų teisėtumo kontrolės konkurencijos teisės srityje apimties, kiek tai susiję su veiksmingos teisminės gynybos užtikrinimu	10
Dėl proceso šalių lygiateisiškumo principo, kai į nacionalinė teismą dėl konkurenciją pažeidžiančiais veiksmais padarytos žalos Europos Sąjungai atlyginimo kreipiasi Europos Komisija, kuri ir atliko šio pažeidimo tyrimą.....	11
2012 m. gruodžio 6 d. sprendimas	11
Dėl ūkio subjekto, atlikusio tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, atsakomybės	12
2012 m. gruodžio 13 d. prejudicinis sprendimas	14
Dėl nacionalinės konkurencijos institucijos teisės taikyti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalį įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, tačiau kuris nesiekia ribų, nustatytų Komisijos <i>De minimis</i> pranešime.....	15
MUITINĖS VEIKLA	16
2012 m. lapkričio 8 d. prejudicinis sprendimas	16
Dėl į valstybės narės teritoriją įvežtų ir viešame muitinėse sandėlyje esančių prekių, kurios dėl joms taikomų muitinės procedūrų nėra pripažįstamos importuotomis apmokestinimo PVM tikslais, pardavimo (tiekimo) apmokestinimo PVM.....	17
2012 m. lapkričio 8 d. prejudicinis sprendimas	18
Dėl prekių kilmės įrodinėjimo naštos paskirstymo, kai dėl to, jog eksportuotojas nutraukė gamybą, per vėlesnį patikrinimą kompetentingoms trečiosios valstybės institucijoms neįmanoma patikrinti, ar jų išduotas A formos kilmės sertifikatas grindžiamas teisingais eksportuotojo pateiktais faktais	19
ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA	21
2012 m. gruodžio 13 d. prejudicinis sprendimas	21
Dėl tiesioginių išmokų ūkininkui sumažinimo už ankstesnio žemės sklypo naudotojo (valdytojo) padarytus pažeidimus	21
SOCIALINĖ POLITIKA	23
2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas	23
Dėl tarnautojams ligos atveju skiriamos paramos patekimo į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį.....	23
2012 m. lapkričio 6 d. sprendimas dėl išpareigojimų neįvykdymo	25
Dėl valstybėje narėje nustatyto privalomo profesinės veiklos nutraukimo, sulaukus 62 metų	25
2012 m. lapkričio 22 d. prejudicinis sprendimas	26
Dėl reikalavimo, kad ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kurių didžioji dauguma yra moterys, turėtų proporcingai ilgesnį įmokų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai	26
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	27
2012 m. gruodžio 19 d. prejudicinis sprendimas	27
Dėl valstybės narės pareigos patikrinti, kodėl prieglobsčio prašantis asmuo nesinaudoja Jungtinių Tautų organo ar agentūros apsauga ir pagalba	28
2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas	29

Dėl valstybės narės teisės atsisakyti trečiosios šalies piliečiui išduoti leidimą gyventi šalyje dėl šeimos susijungimo	30
2012 m. lapkričio 6 d. prejudicinis sprendimas.....	31
Dėl išimtinės situacijos, kai valstybė narė, kuri nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, tampa už tai atsakinga	31

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau ir Teisingumo Teismas, ETT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>

APMOKESTINIMAS

2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Bonik EOOD* prieš *Direktor na Direksia „Obzhalvane i upravlenie na izpalnenieto“ – Varna pri Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsia za prihodite*
(C-285/11)

Terminai: PVM – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – Direktyva 2006/112) – Teisė į atskaitą – Atsisakymas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *Bonik EOOD* (toliau – *Bonik*) ir mokesčių administratoriaus ginčas dėl teisės įskaitymo būdu atskaityti pirkimo pridėtinės vertės mokesčių (toliau – PVM), susijusių su šios bendrovės įsigytais prekėmis (javais). Atlikęs *Bonik* ir ginčo prekių tiekime dalyvavusių apmokestinamųjų asmenų mokesčius patikrinimus, mokesčių administratorius nustatė, kad nebuvo galima patvirtinti, jog *Bonik* tiekėjų tiekėjai iš tikrųjų tiekė prekes *Bonik* tiekėjams, nes šie (tiekėjų tiekėjai) neturėjo prekių kiekių, reikalingų tiekimams *Bonik* atlikti. Dėl to mokesčių administratorius ir padarė išvadą, kad tarp šių bendrovių ir *Bonik* nebuvo faktiškai įvykdytų tiekimų. Atitinkamai šios mokesčių administratorius tikslinamuoju pranešimu apie mokesčio dydį atsisakė suteikti teisę *Bonik* įskaitymo forma atskaityti pirkimo PVM už jos tiekėjų atliktus javų tiekimus.

Ginčiui dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Direktyvos 2006/112 nuostatas ir proporcingumo, vienodo požiūrio bei teisinio saugumo principus reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, apmokestinamajam asmeniui atsisakyti suteikti teisę atskaityti su prekių tiekimu susijusių PVM dėl to, kad, atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su ankstesniame etape atliktais šio tiekimo sandoriais, šis tiekimas laikomas faktiškai neįvykdytu (24 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad Bulgarijos mokesčių institucijos netvirtino, jog *Bonik* pagrindinėje byloje nagrinėjamų prekių įsigijo iš kitų tiekėjų, nei nurodyti sąskaitose faktūrose, ir kad buvo įrodymų, patvirtinančių tiesioginių tiekimų įvykdymą. Be to, šios institucijos neginčija, jog *Bonik* vėliau tiekė tos pačios rūšies prekes ir tokį patį jų kiekį (34 punktas).

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas priminė, kad kova su galimu sukčiavimu, mokesčių vengimu ir piktnaudžiavimu yra Direktyvoje 2006/112 pripažintas ir ja siekiamas tikslas (35 punktas). Asmenys negali Sąjungos teisės normomis remtis sukčiaudami ar piktnaudžiaudami (36 punktas). Todėl nacionalinės institucijos ir teismai turi atsisakyti suteikti teisę į atskaitą, jeigu atsižvelgiant į objektyvius įrodymus nustatoma, kad šia teise remiamasi sukčiaujant ar piktnaudžiaujant (37 punktas).

Taip yra tokiu atveju, kai apmokestinamasis asmuo pats sukčiauja mokesčių srityje. Iš tiesų šiuo atveju objektyvūs kriterijai, kuriais pagrįstos prekių tiekimo ar paslaugų teikimo, atliktų apmokestinamojo asmens, veikiančio kaip tokio, ir ekonominės veiklos sąvokos, nėra patenkinti (38 punktas). Be to, apmokestinamasis asmuo, kuris žinojo arba turėjo žinoti, kad įsigydamas prekių jis dalyvavo su sukčiavimu PVM srityje susijusiame sandoryje, turi būti laikomas sukčiaujant dalyvaujančiu asmeniu, neatsižvelgiant į tai, ar perparduodamas šias prekes arba panaudodamas paslaugas savo apmokestinamiesiems pardavimo sandoriams jis gauna naudos (39 punktas).

Dėl apmokestinamojo asmens, kuris nežinojo (negalėjo žinoti), jog dalyvauja į sukčiavimą PVM įtrauktame sandoryje, teisės į PVM atskaitą

Iš to matyti, kad apmokestinamajam asmeniui gali būti atsisakyta suteikti teisę į atskaitą, tik jeigu atsižvelgiant į objektyvius įrodymus nustatyta, kad šis apmokestinamasis asmuo, kuriam patiekta prekės ar suteiktos paslaugos, dėl kurių norima pasinaudoti teise į atskaitą, žinojo ar turėjo žinoti, kad įsigydamas šias prekes ar paslaugas jis dalyvauja sandoryje, susijusiame su tiekėjo ar kito ūkio subjekto, dalyvaujančio šių tiekimų ar paslaugų grandinės pirkimo ar pardavimo sandoryje, atliktu sukčiavimu PVM srityje (40 punktas). Tačiau su šioje direktyvoje numatyta teisės į atskaitą sistema **nesuderinamas** sankcijos taikymas atsisakant suteikti šią teisę apmokestinamajam asmeniui, kuris nežinojo ir negalėjo žinoti, kad atitinkamas sandoris susijęs su tiekėjo atliekamu sukčiavimu ar kad kitas ankstesnis ar vėlesnis nei šio apmokestinamojo asmens sudaromas sandoris, kuris yra tiekimo grandinės dalis, susijęs su sukčiavimu PVM srityje (41 punktas). Iš tiesų atsakomybės be kaltės sistemos nustatymas viršytų tai, kas būtina siekiant apsaugoti valstybės išdo teises (42 punktas). Todėl, atsižvelgiant į tai, kad atsisakymas suteikti teisę į atskaitą yra pagrindinio principo, kurį sudaro ši teisė, taikymo išimtis, kompetentingos mokesčių institucijos turi pakankamai teisiškai nustatyti objektyvius įrodymus, leidžiančius daryti išvadą, kad apmokestinamasis asmuo žinojo ar turėjo žinoti, jog sandoris, kuriuo remiamasi siekiant pagrįsti teisę į atskaitą, susijęs su tiekėjo ar kito ūkio subjekto, dalyvaujančio tiekimo grandinės pirkimo ar pardavimo sandoryje, atliekamu sukčiavimu (43 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 2, 9, 14, 62, 63, 167, 168 ir 178 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamomis pagrindinėje byloje, atsisakyti apmokestinamajam asmeniui suteikti teisę atskaityti pridėtinės vertės mokestį už prekių tiekimą dėl to, kad, atsižvelgiant į sukčiavimą ar pažeidimus, įvykdytus šio tiekimo ankstesniame ar vėlesniame etape, šis tiekimas laikomas faktiškai neįvykdytu, jei remiantis objektyviais įrodymais nenustatyta, kad šis apmokestinamasis asmuo žinojo arba turėjo žinoti, jog sandoris, kuriuo remiamasi siekiant pagrįsti teisę į atskaitą, susijęs su sukčiavimu PVM srityje vykdant tiekimo grandinės pirkimo ar pardavimo sandorį, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0285:LT:HTML>

2012 m. gruodžio 19 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Direktor na Direktsia „Obzhalvane i upravlenie na izpalnenieto“ – grad Burgas pri*
Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsiya za prihodite prieš
Orfey Balgaria EOOD
(C-549/11)

Terminai: PVM – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – Direktyva 2006/112, PVM direktyva) – 63, 65, 73 ir 80 straipsniai – Užstatymo teisė, fizinių asmenų suteikta bendrovei už šios bendrovės minėtiems fiziniams asmenims teikiamas statybos paslaugas – Mainų sutartis – PVM už statybos paslaugas – Apmokestinimo momentas – Prievolė apskaiciuoti mokestį – Išankstinis viso atlygio sumokėjimas – Išankstinis mokėjimas – Sandorio, jei atlygį sudaro prekės ar paslaugos, apmokestinamoji vertė – Tiesioginis veikimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas mokesčių administratoriaus ir *Orfey Balgaria EOOD* (toliau – *Orfey*) ginčas dėl tikslinamojo pranešimo apie mokėtiną mokestį, kuriuo nurodyta papildomai sumokėti pridėtinės vertės mokestį (toliau – PVM).

Nustatyta, kad 2008 m. balandžio 3 d. notaro patvirtintu aktu keturi fiziniai asmenys (toliau – žemės savininkai) *Orfey* suteikė užstatymo teisę, pagal kurią pastarajai buvo suteikta teisė pastatyti pastatą

minėtiems savininkams priklausančiame sklype ir tapti išimtinė tam tikrų jos pastatytų nekilnojamojo turto objektų savininke. Už šią teisę statyti *Orfey* išipareigojo parengti šio pastato projektą, jį pastatyti savo sąskaita ir žemės savininkams patiekti iš jų nereikalaujant jokio kito papildomo mokejimo tam tikrus visiškai įrengtus šiame pastate esančius nekilnojamojo turto objektus. *Orfey* išipareigojo užbaigti pastato statybą ir gauti leidimą jį naudoti per 21 mėnesių nuo statybos pradžios. 2008 m. balandžio 5 d. *Orfey* kiekvienam žemės savininkui pateikė sąskaitą faktūrą, susijusią su sandoriu „pagal notaro patvirtintą aktą suteikta užstatymo teisė“. Šiose keturiose sąskaitose faktūrose nurodyta bendra suma buvo lygi 302 721,36 BGN, o bendra PVM suma lygi 60 544,27 BGN.

Per atliktą mokestinį patikrinimą buvo konstatuota, kad sandorio apmokestinamoji vertė nustatyta remiantis užstatymo teisės mokestine verte pagal notaro patvirtintą aktą, t. y. 684 000 BGN, o ne pagal žemės savininkams suteiktą nekilnojamojo turto objektų atviros rinkos kainą. Taip pat buvo konstatuota, kad *Orfey* šių sąskaitų faktūrų nenurodė nei atitinkamo mokestinio laikotarpio, t. y. 2008 m. balandžio mėn., nei kito laikotarpio, t. y. 2008 m. gegužės mėn., savo pardavimo žiniaraštyje ir kad neįtraukė šių sąskaitų faktūrų į atitinkamas PVM deklaracijas.

2009 m. balandžio 28 d. nacionalinė pajamų tarnyba pateikė *Orfey* tikslinamąjį pranešimą apie mokėtiną mokestį už 2008 m. balandžio mėn., nors šią dieną pastato statyba nebuvo baigta ir jis nebuvo pradėtas naudoti. Ji manė, kad *Orfey* teikė statybos paslaugas ir kad pagal nacionalinę teisę šio sandorio apmokestinimo PVM momentas įvyko dieną, kai buvo suteikta užstatymo teisė. Remiantis per mokestinį patikrinimą parengta eksperto ataskaita, buvo manoma, kad užstatymo teisės atviros rinkos kaina lygi *Orfey* pastato statybos paslaugų vertei, t. y. 1 984 130 BGN. Todėl minėtame pranešime buvo nustatytas 396 826 BGN už sandorį mokėtinas PVM ir delpinigia.

Ginčiui dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis šį Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar PVM direktyvos 63 ir 65 straipsnius reikia aiškinti taip, kad kai užstatymo teisė suteikiama bendrovei pastatui statyti už šiame pastate esančių tam tikrų nekilnojamojo turto objektų, kuriuos minėta bendrovė išipareigoja visiškai įrengtus patiekti asmenims, suteikusiems užstatymo teisę, statybos paslaugas, jais draudžiama, kad prievolė apskaičiuoti PVM už šias statybos paslaugas atsirastų tuomet, kai suteikiama užstatymo teisė, t. y. prieš teikiant šias paslaugas (25 punktas).

Dėl išankstinio prekių tiekimo ar paslaugų teikimo apmokėjimo apmokestinimo PVM ir šio apmokestinimo, kai išankstinis mokėjimas yra atliekamas natūra

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad PVM direktyvos 63 straipsnyje numatyta, jog apmokestinimo momentas įvyksta ir prievolė apskaičiuoti mokestį atsiranda atlikus prekių tiekimą ar paslaugų teikimą. Tos pačios direktyvos 65 straipsnis, pagal kurį, kai apmokėjimas atliekamas prieš teikiant prekes ar teikiant paslaugas, prievolė sumokėti PVM atsiranda gavus atlygį ir apskaičiuojama nuo gautos sumos dydžio, yra 63 straipsnyje nustatytos normos išimtis ir, kaip tokia, turi būti aiškinama siaurai (27 punktas).

Tam, kad atsirastų prievolė apskaičiuoti PVM, reikia, jog apie visą su apmokestinimo momentu susijusią informaciją, t. y. būsimą prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, jau būtų žinoma, ir, konkrečiai kalbant, kad šios prekės ar paslaugos būtų tiksliai identifikuotos atliekant mokėjimą prieš prekių tiekimą ar paslaugų teikimą (28 punktas). Todėl PVM negali būti apmokestinami išankstiniai apmokėjimai už prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, kurie dar nėra tiksliai identifikuoti (28 punktas).

Taigi, kaip pastebėjo Teisingumo Teismas, neatmestina tai, kad taikant PVM direktyvos 65 straipsnį prievolė apskaičiuoti mokestį už statybos paslaugas atsiranda tuomet, kai užstatymo teisė, kuri yra visas atlygis už šias paslaugas, suteikiama bendrovei, teikiančiai minėtas paslaugas, nes šiuo momentu visa būtina informacija apie šį būsimą paslaugų teikimą jau žinoma, todėl, konkrečiai kalbant, nagrinėjamos paslaugos tiksliai identifikuotos (29 punktas).

Dėl galimybės taikyti šią nuostatą, kai išankstinis apmokėjimas yra mokėjimas natūra Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš PVM direktyvos 65 straipsnio teksto, ypač jo versijos bulgarų ir prancūzų kalbomis, matyti, jog ši nuostata apima tik išankstinius apmokėjimus pinigais (31 punktas). Tačiau mokesčių neutralumo principas, kuriuo grindžiama bendra PVM sistema, draudžia, viena vertus, PVM atžvilgiu skirtingai vertinti panašias prekes ar paslaugas, kurios konkuruoja tarpusavyje, ir, kita vertus, apmokestinant PVM skirtingai vertinti tokią pačią veiklą vykdančius ūkio subjektus (34 punktas). Mainų sutartys, kuriose iš esmės numatytas atlygis natūra, ir sandoriai, už kuriuos numatytas piniginis atlygis, yra

ekonominiu ir komerciniu požiūriu vienodos situacijos (35 punktas). Todėl vienodo požiūrio principas būtų pažeistas, jei PVM direktyvos 65 straipsnio taikymas priklausytų nuo apmokestinamojo asmens gaunamo atlygio formos. Taigi pagal minėtą principą šį 65 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis taikomas ir tada, kai išankstinis mokėjimas atliekamas natūra, jei įgyvendintos visos prieš tai minėtos sąlygos. Tačiau **būtina**, kad šio išankstinio mokėjimo vertė būtų galima išreikšti pinigais. Iš tiesų atlygis už paslaugų teikimą gali būti prekių tiekimas ir taip jis gali būti apmokestinamoji vertė, kaip ji suprantama pagal PVM direktyvos 73 straipsnį, jei yra paslaugų teikimo ir prekių tiekimo tiesioginis ryšys, su sąlyga, kad šio tiekimo vertė galima išreikšti pinigais (36 punktas).

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad siekiant nustatyti, ar prievolės apskaičiuoti mokėtiną PVM už tokį paslaugų teikimą sąlygos yra įgyvendintos, visai nesvarbu žinoti, ar atlygis už šį būsimą paslaugų teikimą pats yra apmokestinamas PVM sandoris. Iš tiesų tam, kad tokiais aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, atsirastų prievolė apskaičiuoti mokėtiną PVM, pakanka, kad visa būtina informacija apie šį būsimą paslaugų teikimą būtų žinoma ir kad atlygio vertė galėtų būti išreikšta pinigais (39 punktas).

Nacionalinis teismas taip pat siekė sužinoti, ar PVM direktyvos 73 ir 80 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama nacionalinė nuostata, pagal kurią, kai visą atlygį ar jo dalį sudaro prekės ar paslaugos, sandorio apmokestinamoji vertė yra patiektų prekių arba suteiktų paslaugų atviros rinkos kaina (41 punktas).

Dėl prekių tiekimo ar paslaugų teikimo apmokestinamosios vertės nustatymo pagal rinkos vertę

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad už atlygį tiekiamų prekių ar teikiamų paslaugų apmokestinamąją vertę sudaro apmokestinamojo asmens **realiai už jas gautas atlygis**. Šis atlygis yra subjektyvi kaina, tai yra iš tikrųjų gauta, o ne objektyviais kriterijais nustatyta kaina. Be to, šį atlygį turi būti galima išreikšti pinigais (44 punktas). Jei ši kaina nėra šalių susitarimu nustatyta pinigų suma, ji gali būti subjektyvi, t. y. tokia, kokią paslaugų, kurios yra atlygis už prekių teikimą, gavėjas suteiks paslaugoms, kuriomis jis ketina apsirūpinti, ir ji turi atitikti sumą, kurią jis pasiruošęs tam išleisti (45 punktas). Be to, ETT priminė, kad PVM direktyvos 80 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog siekdamas užkirsti kelią mokesčio slėpimui ar vengimui, valstybės narės jų nustatytais atvejais gali imtis priemonių, kad prekių tiekimo ar paslaugų teikimo, atliekamo dalyvaujant šeimos nariams ar kitais artimais asmeniniais, valdymo, nuosavybės, narystės, finansiniais ar teisiniais ryšiais susijusiems asmenims, kaip apibrėžė valstybė narė, apmokestinamoji vertė yra atviros rinkos kaina (46 punktas). Taigi minėtoje nuostatoje nustatytas taikymo sąlygų baigtinis sąrašas, todėl nacionalinės teisės aktuose, remiantis šia nuostata, negali būti numatyta, kad apmokestinamąją vertę galima laikyti rinkos kaina kitais atvejais, nei aiškiai išvardyta šioje nuostatoje (47 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 63 ir 65 straipsnius reikia aiškinti taip, kad aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai užstatymo teisė suteikiama bendrovei pastatui statyti už šiame pastate esančių tam tikrų nekilnojamojo turto objektų, kuriuos minėta bendrovė įsipareigoja visiškai įrengtus patiekti asmenims, suteikusiems užstatymo teisę, statybos paslaugas, jais nedraudžiama, kad prievolė apskaičiuoti pridėtinės vertės mokesčių už šias statybos paslaugas atsirastų tuomet, kai suteikiama užstatymo teisė, t. y. prieš teikiant šias paslaugas, jeigu suteikiant šią teisę visa būtina informacija apie būsimą paslaugų teikimą jau yra žinoma, todėl būtent nagrinėjamos paslaugos yra tiksliai identifikuotos ir minėtos teisės vertė gali būti išreikšta pinigais, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kuriomis sandoris nėra sudarytas tarp susijusių šalių, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2006/112 80 straipsnį, o tai vis dėlto turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, minėtos direktyvos 73 ir 80 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama nacionalinė nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią, kai visą atlygį už sandorį sudaro prekės ar paslaugos, sandorio apmokestinamoji vertė yra patiektų prekių arba suteiktų paslaugų atviros rinkos kaina.

Direktyvos 2006/112 63, 65 ir 73 straipsniai veikia tiesiogiai.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0549:LT:HTML>

KONKURENCIJA

2002 m. lapkričio 6 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Europos Bendrijos prieš Otis NV ir kt.* (C-199/11)

Terminai: Atstovavimas Europos Sąjungai nacionaliniuose teismuose – EB 282 straipsnis ir SESV 335 straipsnis – Prašymas atlyginti žalą, kuri Sąjungai padaryta sudarius kartelį – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą – Teisė kreiptis į teismą – Šalių procesinis lygiateisiškumas – Reglamento Nr. 1/2003 16 straipsnis.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas Europos Bendrijos, atstovaujamos Europos Komisijos, ir liftų bei eskalatorių gamintojų ginčas, susijęs su ieškiniu dėl žalos, kurią šios įmonės padarė pažeidusios EB 81 straipsnį, atlyginimo.

Nustatyta, kad gavusi kelis skundus Komisija 2004 m. pradėjo tyrimą dėl keturių pagrindinių Europos liftų ir eskalatorių gamintojų (*Otis, Kone, Schindler* ir *ThyssenKrupp*) kartelio. Tyrimas buvo baigtas 2007 m. vasario 21 d. Komisijos sprendimu, kuriame buvo konstatuota, kad įmonės, šio sprendimo adresatės, tarp kurių ir atsakovės pagrindinėje byloje, pasiskirsčiusios viešųjų pirkimų ir kitas sutartis Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge ir Nyderlanduose siekiant pasidalyti rinkas ir fiksuoti kainas, atskirais atvejais sudariusios susitarimus dėl kompensavimo mechanizmo, pasikeitusios informacija dėl pardavimo sandorių apimties ir kainų, taip pat dalyvavusios reguliariuose posėdžiuose ir užmezgusios kitus kontaktus, kuriais buvo siekiama nustatyti minėtus apribojimus ir juos įgyvendinti, pažeidė EB 81 straipsnį. Už šiuos pažeidimus Komisija skyrė baudas, kurių bendra suma viršija 992 mln. eurų. Šis Komisijos sprendimas Bendrojo Teismo ir Teisingumo teismo sprendimais buvo pakeistas tik dalyje dėl paskirtų baudų dydžio.

2008 m. birželio 20 d. ieškiniu pareiškimu Europos Bendrija, vėliau tapusi Europos Sąjunga, atstovaujama Komisijos, pateikė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kuriuo ji iš esmės prašė iš atsakovių pagrindinėje byloje priteisti Sąjungai 7 061 688 eurų dydžio preliminarią sumą (neįskaitant palūkanų ir bylinėjimosi išlaidų) žalai atlyginti, kuri Sąjungai buvo padaryta minėtame 2007 m. vasario 21 d. sprendime konstatuotais antikonkurenciniais veiksmais. Sąjunga iš tikrųjų su atsakovėmis pagrindinėje byloje sudarė kelias sutartis dėl liftų ir eskalatorių įrengimo, priežiūros ir renovavimo darbų skirtinguose Europos Sąjungos Tarybos, Europos Parlamento, Komisijos, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, Europos Sąjungos Regionų komiteto ir Europos Sąjungos leidinių biuro pastatuose, esančiuose Belgijoje ir Liuksemburge. Papildomai Sąjunga paprašė skirti ekspertą, kuris konkrečiai nustatytų visą patirtą žalą.

Kilus klausimui dėl Europos Komisijos įgaliojimų pareikšti minėtą ieškinį, nacionalinis teismas sustabdė bylos nagrinėjimą ir nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo pateiktais klausimais.

Dėl Europos Komisijos teisės Europos Sąjungos vardu nacionaliniame teisme pateikti ieškinį dėl žalos, Sąjungai padarytos konkurenciją pažeidžiančiais veiksmais, kai šiuos veiksmus nustatė ir sprendimą dėl juos atlikusių ūkio subjektų atsakomybės priėmė pati Komisija

Vienu iš klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė sužinoti, ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (toliau – Chartija) 47 straipsniu draudžiama Komisijai Sąjungos vardu nacionaliniame teisme pateikti ieškinį dėl žalos, Sąjungai padarytos sudarant kartelį arba veiksmais, kurių prieštaravimas EB 81 straipsniui buvo konstatuotas šios institucijos sprendimu, atlyginimo (37 punktas).

Konkretizuodamas šį klausimą Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinis teismas pirmiausia klausia, ar nagrinėjant tokį ieškinį nepažeidžiama Chartijos 47 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių ir

pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir EŽTK) 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, nes Komisijos sprendimas dėl EB 81 straipsnio taikymo procedūros šiam teismui yra privalomas. Iš tiesų šiuo vienos iš ginčo šalių priimtu sprendimu jis būtų priverstas patvirtinti EB 81 straipsnio pažeidimą, o tai kliudo nacionaliniam teismui nepriklausomai išnagrinėti vieną iš elementų – žalą sukėlusio įvykio atsiradimą, – kuris suteikia pagrindą pasinaudoti teise į žalos atlyginimą (38 punktas). Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas siekė išsiaiškinti, ar nagrinėjant tokį ieškinį Komisija nėra teisėja ir šalis savo pačios byloje taip pažeidžiant principą, kad niekas negali būti teisėjas savo paties byloje (*nemo iudex in sua causa*) (39 punktas).

Šiuo klausimu, kiek tai susiję su galimybe prašyti atlyginti žalą, padarytą susitarimu ar veiksmais, kurie gali apriboti arba iškreipti konkurenciją, Teisingumo Teismas priminė, kad visiškas EB 81 straipsnio veiksmingumas ir, konkrečiai kalbant, jo 1 dalyje nurodyto draudimo veiksmingumas netektų savo reikšmės, jei bet kuris asmuo negalėtų prašyti atlyginti žalos, jam padarytos susitarimu ar veiksmais, kurie gali apriboti arba iškreipti konkurenciją (41 punktas). Iš tikrųjų tokia teisė sustiprina Sąjungos konkurencijos taisyklių veikimą ir atgraso nuo dažnai slaptų susitarimų ar veiksmų, galinčių riboti ar iškreipti konkurenciją. Šiuo požiūriu nacionaliniuose teismuose pareiškiama ieškiniai dėl žalos atlyginimo gali labai prisidėti prie veiksmingos konkurencijos Sąjungoje išlaikymo (42 punktas). Todėl, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, visi asmenys turi teisę reikalauti atlyginti patirtą žalą, jei tarp tokios žalos ir EB 81 straipsniu uždrausto susitarimo ar veiksmų yra priežastinis ryšys (43 punktas). Šią teisę turi ir Sąjunga (44 punktas).

Tačiau ši Europos Sąjungos teisminė institucija taip pat pabrėžė, kad minėtą teisę reikia įgyvendinti gerbiant pagrindines atsakovių teises, pirmiausia tas, kurios garantuojamos Chartijoje. Chartijos nuostatos pagal jos 51 straipsnio 1 dalį skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę (45 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad veiksmingos teisinės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris dabar įtvirtintas Chartijos 47 straipsnyje (46 punktas). Minėtu 47 straipsniu Sąjungos teisėje įgyvendinama apsauga, įtvirtinta EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje. Todėl reikia remtis tik pirmąja nuostata (47 punktas).

Veiksmingos teisinės gynybos principą, įtvirtintą minėtame 47 straipsnyje, sudaro įvairūs elementai, apimantys pirmiausia teisę į gynybą, šalių procesinį lygiateisiškumą, teisę kreiptis į teismą, teisę gauti teisinę pagalbą, būti ginamam ir atstovaujamam (48 punktas). Konkrečiai kalbėdamas apie teisę kreiptis į teismą, ETT pažymėjo, jog tam, kad „teismas“ pagal Chartijos 47 straipsnį galėtų priimti sprendimą dėl ginčo, susijusio su iš Sąjungos teisės išplaukiančiomis teisėmis ir pareigomis, reikia, kad jis turėtų jurisdikciją nagrinėti visus klausimus, susijusius su jo nagrinėjamai bylai svarbiomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis (49 punktas).

Kai nacionaliniai teismai priima sprendimus dėl susitarimų, sprendimų ar veiklos pirmiausia pagal SESV 101 straipsnį, kurie jau yra Komisijos sprendimo objektas, jie negali priimti sprendimų, prieštaraujančių Komisijos priimtam sprendimui (50 punktas). Šis principas taikomas ir tuomet, kai į nacionalinius teismus kreipiamasi su ieškiniu dėl žalos, Sąjungai padarytos karteliu ar veiksmais, kurie šios institucijos sprendimu buvo pripažinti prieštaraujančiais SESV 101 straipsniui, atlyginimo (51 punktas). Taigi Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymas yra grindžiamas nacionalinių teismų ir Komisijos arba nacionalinių teismų ir Sąjungos teismų lojalaus bendradarbiavimo pareiga, pagal kurią kiekviena institucija veikia pagal Sutarties jai priskirtas funkcijas (52 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad išimtinę jurisdikciją kontroliuoti Sąjungos institucijų teisės aktų teisėtumą turi Sąjungos, o ne nacionaliniai teismai. Pastarieji neturi teisės pripažinti tokių teisės aktų negaliojančiais (53 punktas). Taigi taisyklė, pagal kurią nacionaliniai teismai negali priimti sprendimų, prieštaraujančių Komisijos sprendimui dėl SESV 101 straipsnio taikymo procedūros, yra konkreti kompetencijų paskirstymo Sąjungoje tarp, viena vertus, nacionalinių teismų ir, kita vertus, Komisijos ir Sąjungos teismų išraiška (54 punktas). Tačiau, pasak ETT, ši taisyklė nereiškia, kad atsakovės pagrindinėje byloje praranda teisę kreiptis į teismą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį (55 punktas).

Iš tiesų Sąjungos teisėje numatyta Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 straipsnio taikymo procedūra, teisminės priežiūros sistema, pagal kurią suteikiamos visos garantijos, kurių reikalaujama pagal Chartijos 47 straipsnį (56 punktas). Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Komisijos sprendimą, kiek tai susiję su jo teisėtumu, pagal SESV 263 straipsnį gali peržiūrėti Sąjungos teismai. Šiuo

atveju atsakovės pagrindinėje byloje, kurioms buvo skirtas sprendimas, iš tiesų pateikė ieškinį Bendrajam Teismui dėl šio Komisijos sprendimo panaikinimo (57 punktas).

Tačiau šios atsakovės pagrindinėje byloje teigė, kad Sąjungos teismų pagal SESV 263 straipsnį vykdoma teisėtumo kontrolė konkurencijos teisės srityje yra nevisapusė, pirmiausia atsižvelgiant į šių teismų Komisijai pripažįstamą diskreciją ekonomikos klausimais (58 punktas).

Dėl Europos Sąjungos teisminių institucijų vykdomos Europos Komisijos sprendimų teisėtumo kontrolės konkurencijos teisės srityje apimties, kiek tai susiję su veiksmingos teisminės gynybos užtikrinimu

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors tose srityse, kuriose atliekami kompleksiniai ekonominiai vertinimai, Komisija turi diskreciją ekonominėje srityje, tai nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Iš tikrųjų Sąjungos teismas turi patikrinti ne tik pateiktų įrodymų faktinį teisingumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus esminius duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant kompleksinę padėtį, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (59 punktas). Sąjungos teismas taip pat turi savo iniciatyva patikrinti, ar Komisija nurodė savo sprendimo motyvus ir pirmiausia, ar ji paaiškino, kodėl nustatė tokią aplinkybių, į kurias atsižvelgė, pusiausvyrą ir kodėl pateikė tokių jų vertinimą (60 punktas). Be to, Sąjungos teismas turi atlikti jam priskirtą teisėtumo kontrolę remdamasis ieškovo nurodytomis aplinkybėmis pateiktiems ieškinio pagrindams pagrįsti. Atlikdamas šią kontrolę teismas negali remtis Komisijos turima diskrecija, nei kiek tai susiję su pasirinktais elementais, į kuriuos atsižvelgta taikant kriterijus, nurodytus Komisijos pranešime „Pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės“, nei kiek tai susiję su šių elementų vertinimu, kad atsisakytų vykdyti išsamią teisinių ir faktinių aplinkybių kontrolę (61 punktas). Galiausiai teisėtumo kontrolę papildoma neribota jurisdikcija, kuri Sąjungos teismui buvo suteikta pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius, 17 straipsnį, o šiuo metu – pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis SESV 261 straipsniu. Ši jurisdikcija, be paprastos baudos teisėtumo kontrolės, teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju, todėl ir panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą (62 punktas). Sutartyse nustatyta kontrolė reiškia, kad Sąjungos teismas vykdo ir teisinių, ir faktinių aplinkybių kontrolę ir kad jis turi teisę vertinti įrodymus, panaikinti ginčijamą sprendimą ir pakeisti baudų dydžius. Iš to matyti, kad SESV 263 straipsnyje numatyta teisėtumo kontrolė, kiek tai susiję su baudos dydžiu, neprieštaruoja Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinto veiksmingos teisminės gynybos principo reikalavimams (63 punktas).

Dėl atsakovių pagrindinėje byloje prieštaravimo, susijusio su tuo, jog minėta teisminė kontrolė yra patikėta Teisingumo Teismui, kurio nepriklausomumu galima suabejoti, nes jis pats yra Sąjungos institucija, ETT didžioji kolegija nurodė, kad šis prieštaravimas niekuo nepagrįstas atsižvelgiant, pirma, į visas sutartyse įrašytas garantijas, užtikrinančias Teisingumo Teismo nepriklausomumą ir nešališkumą, ir, antra, į tai, kad kiekviena teisminė institucija neišvengiamai yra valstybinės ar viršvalstybinės organizacijos, kuriai ši institucija priklauso, dalis, tačiau vien ši aplinkybė nesudaro Chartijos 47 straipsnio ir EŽTK 6 straipsnio pažeidimo (64 punktas).

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks civilinis ieškinys dėl žalos atlyginimo, kaip antai buvo nagrinėjamas pagrindinėje byloje, reiškia ne tik tai, kad konstatuotas žala sukėlęs įvykis, bet ir tai, kad atsirado žala, ir egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp šios žalos ir minėto ją sukėlusio įvykio. Nors tiesa, kad dėl nacionaliniam teismui tenkančios pareigos nepriimti sprendimų, prieštaraujančių Komisijos sprendimui, konstatuojančiam SESV 101 straipsnio pažeidimą, jis iš tiesų privalo sutikti, kad egzistuoja kartelis ar draudžiami veiksmai, vis dėlto žalos ir tiesioginio priežastinio ryšio tarp jos ir aptariamo kartelio ar draudžiamų veiksmų buvimo klausimas paliekamas nacionalinio teismo vertinimo diskrecijai (65 punktas). Iš tikrųjų, net kai Komisija savo sprendime nustatė konkretų pažeidimo poveikį, nacionalinis teismas visuomet turi individualiai nustatyti kiekvienam iš ieškinį dėl žalos atlyginimo pateikusių asmenų padarytą žalą (66 punktas)..

Atsižvelgdamas į išdėstytą, Teisingumo Teismas sprendė, kad Komisija negali būti laikoma teisėja ir šalimi savo pačios byloje nagrinėjant tokį ginčą, kaip antai pagrindinėje byloje (67 punktas).

Dėl proceso šalių lygiateisiškumo principo, kai į nacionalinė teismą dėl konkurenciją pažeidžiančiais veiksmais padarytos žalos Europos Sąjungai atlyginimo kreipiasi Europos Komisija, kuri ir atliko šio pažeidimo tyrimą

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas taip pat klausė, ar šalių procesinio lygiateisiškumo principas yra pažeistas nagrinėjant tokį civilinį ieškinį, kaip antai pagrindinėje byloje, remiantis tuo, kad pati Komisija atliko aptariamo pažeidimo tyrimą (68 punktas).

Atsakovės pagrindinėje byloje manė, kad palyginti su jomis, šios institucijos padėtis yra privilegijuota, o tai suteikė jai galimybę gauti ir naudoti informaciją, įskaitant konfidencialią, taigi, saugomą profesine paslaptimi, kurios neturi visos atsakovės (69 punktas). Komisija atsikirta, kad rengdama ieškinį pagrindinėje byloje ji pasinaudojo tik viešai paskelbtame minėtame 2007 m. vasario 21 d. sprendime esančia informacija. Be to, ši institucija tikino, kad už pagrindinę procedūrą atsakingos tarnybos, esančios Briuselyje ir Liuksemburge, neturi teisės į privilegijuotą prieigą prie konfidencialios Konkurencijos generalinio direktorato bylos medžiagos. Dėl šios priežasties Komisijos ir bet kurios kitos proceso šalies padėtis yra vienoda (70 punktas).

Vertindamas šiuos argumentus Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad šalių procesinio lygiateisiškumo principas, kuris neatsiejamas nuo pačios teisingo bylos nagrinėjimo koncepcijos, apima pareigą kiekvienai šaliai suteikti protingą galimybę pristatyti savo poziciją, įskaitant įrodymus, tokiomis aplinkybėmis, dėl kurių ji neatsidurtų aiškiai mažiau palankioje padėtyje nei jos priešininkas (71 punktas). Šalių procesiniu lygiateisiškumu siekiama užtikrinti pusiausvyrą tarp proceso šalių ir garantuoti, kad bet kuri proceso šalis galėtų susipažinti ir užginčyti kiekvieną teismui pateiktą dokumentą. Tačiau žalą, kuri atsirado dėl pusiausvyros pažeidimo, paprastai turi įrodyti ją patyręs asmuo (72 punktas).

Be to, iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą buvo matyti, kad Komisija nacionaliniam teismui nepateikė informacijos, į kurią darė nuorodą atsakovės pagrindinėje byloje, ir pati pažymėjo, jog pasirėmė tik nekonfidencialioje sprendimo, kuriuo konstatuojamas EB 81 straipsnio pažeidimas, versijoje pateikta informacija. Taigi tokiomis aplinkybėmis šalių procesinio lygiateisiškumo principas negalėjo būti pažeistas (73 punktas). Teisingumo Teismas atsakovių pagrindinėje byloje argumentus, kad pusiausvyra tarp šalių buvo pažeista, nes Komisija atliko tyrimą dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo siekdama prašyti atlyginti dėl šio pažeidimo patirtą žalą, pripažino nesuderinamais su Reglamento Nr. 1/2003 28 straipsnio 1 dalyje nustatytu draudimu atliekant tyrimą gautą informaciją naudoti kitais nei šio tyrimo tikslais (74 punktas). Aplinkybė, kad tiek 2007 m. vasario 21 d. sprendimą, tiek sprendimą pagrindinėje byloje pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo priėmė Komisijos kolegija, nepaneigia ankstesnių svarstymų, nes nagrinėjant tokį ieškinį Sąjungos teisėje yra pakankamai garantijų, kad būtų užtikrintas šalių procesinio lygiateisiškumo principo laikymasis – jos išplaukia iš SESV 339 straipsnio, Reglamento Nr. 1/2003 28 straipsnio, taip pat Komisijos pranešimo dėl Komisijos ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo taikant EB sutarties 81 ir 82 straipsnius 26 punkto (75 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai susiklosčiusios pagrindinėje byloje, ji nedraudžia Europos Komisijai atstovauti Europos Sąjungai nacionaliniame teisme, kuriam pateiktas civilinis ieškinys dėl žalos, Sąjungai padarytos sudarant kartelį ar atliekant veiksmus, kurie draudžiami pagal EB 81 straipsnį ir SESV 101 straipsnį ir kurie galėjo padaryti poveikį tam tikroms skirtingų Sąjungos institucijų ir įstaigų sudarytoms viešųjų pirkimų sutartims, atlyginimo, ir Komisijai šiuo tikslu nereikia gauti šių institucijų ar įstaigų įgaliojimo.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu nedraudžiama Europos Komisijai Europos Sąjungos vardu nacionaliniame teisme pateikti ieškinį dėl žalos, Sąjungai padarytos sudarant kartelį arba veiksmais, kurių prieštaravimas EB 81 straipsniui arba SESV 101 straipsniui buvo konstatuotas šios institucijos sprendimu, atlyginimo.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0199:LT:HTML>

**2012 m. gruodžio 6 d. sprendimas
byloje Verhuizingen Coppens NV prieš Europos Komisija
(C-441/11 P)**

Terminai: Apeliacinis skundas – Konkurencija – Karteliai – EB 81 straipsnis ir EEE susitarimo 53 straipsnis – Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų rinka – Kartelis, apimantis tris atskirus susitarimus – Vienas ir tęstinis pažeidimas – Įrodymų, kad vieno atskiro susitarimo dalyvis žinojo apie kitus atskirus susitarimus, nebuvimas – Komisijos sprendimo panaikinimas visiškai ar iš dalies – SESV 263 ir 264 straipsniai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Apeliaciniu skundu Europos Komisija prašė panaikinti 2011 m. birželio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Verhuizingen Coppens* prieš *Komisiją* (T-210/08; toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas panaikino 2008 m. kovo 11 d. Komisijos sprendimo dalį. Šiuo Komisijos sprendimu, be kita ko, buvo konstatuota, kad jo (sprendimo) adresatės, tarp kurių buvo ir *Verhuizingen Coppens NV* (toliau – *Coppens*), bent jau nuo 1984 m. iki 2003 m. dalyvavo kartelyje, sudarytame Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų sektoriuje, nustatydamos kainas, pasidalydamos klientais ir manipuliudamos kvietimo teikti pasiūlymus procedūra, arba yra už jį atsakingos, todėl padarė vieną ir tęstinį EB 81 straipsnio pažeidimą (2 punktas).

Sprendimu, kurį panaikinti siekė Komisija, Bendrasis Teismas, be kita ko, konstatavo, jog *Coppens* ir kitos įmonės pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnio 1 dalį, nes tiesiogiai ir netiesiogiai nustatė kainas už tarptautinio perkraustymo paslaugas Belgijoje, pasidalijo šios rinkos dalį ir manipuliavo kvietimo teikti pasiūlymus procedūra laikotarpiu nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d. Tačiau Bendrasis Teismas skundžiamu sprendimu taip pat konstatavo, kad Komisija *Coppens* laiko atsakinga už dalyvavimą darant vieną ir tęstinį pažeidimą, ir, antra, neatmetė galimybės, kad vien susitarimas dėl tariamų sąmatų¹, kuriame *Coppens* neginčija dalyvavusi, gali prieštarauti EB 81 straipsniui (40 punktas).

Dėl ūkio subjekto, atlikusio tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, atsakomybės

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad EB 81 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir keliais veiksmais arba tęsine veika, nors viena ar kelios šių kelių veiksmų ar tęstinio elgesio sudedamosios dalys taip pat galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Jei įvairiais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus, atsižvelgdama į dalyvavimą darant pažeidimą, vertinamą bendrai (41 punktas).

Įmonė, dalyvavusi darant tokį vieną kompleksinį pažeidimą savo veiksmais, priskirtinai susitarimui ar suderintiems veiksams, turintiems antikonkurencinį tikslą, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, ir kuriais siekiama prisidėti prie bendro pažeidimo darymo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą už visą jos dalyvavimo laikotarpį. Taip yra tuo atveju, kai įrodoma, kad minėta įmonė **ketino** savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siektų bendrų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį, ar kad galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (42 punktas).

Todėl, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, įmonė gali būti tiesiogiai atlikusi visus vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, o tokiu atveju Komisija turi teisę jai priskirti atsakomybę už visus veiksmus, todėl ir už visą minėtą pažeidimą. Įmonė taip pat gali būti tiesiogiai atlikusi tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, tačiau ji žinojo apie visus numatytus ar įgyvendintus kitų kartelio dalyvių neteisėtus veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo protingai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką. Tokiu atveju Komisija taip pat turi teisę šiai įmonei priskirti atsakomybę už visą antikonkurencinį elgesį, sudarantį tokį pažeidimą, todėl ir už visą pažeidimą (43 punktas).

¹ Pateikdama tokias sąmatas perkraustymo bendrovė, kuri norėjo, kad su ja būtų pasirašyta sutartis, veikė taip, kad už perkraustymą mokantis klientas gautų kelias sąmatas. Šiuo tikslu ši bendrovė nurodydavo savo konkurentams bendrą kainą, kuria jie turėjo įvertinti numatomą perkraustymą ir kuri būdavo didesnė, nei siūloma minėtos bendrovės. Todėl tai buvo fiktyvios sąmatos, pateiktos bendrovių, kurios nesiekė perkraustyti.

Jei įmonė tiesiogiai atliko vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančią vieną ar kelis antikonkurencinius veiksmus, bet nebuvo įrodyta, kad savo elgesiu ketino prisidėti prie visų bendrų kitų kartelio dalyvių siekiamų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį, ar kad ji galėjo protingai ji numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką, Komisija turi teisę priskirti jai atsakomybę tik už tuos veiksmus, kuriuos darant ji tiesiogiai dalyvavo, ir už kitų dalyvių numatytus ar įgyvendintus veiksmus siekiant tų pačių tikslų, kurių ji siekė ir dėl kurių buvo įrodyta, kad ji žinojo apie juos arba galėjo protingai numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (44 punktas). Tačiau, Teisingumo Teismo teigimu, dėl to ši įmonė neturėtų būti atleista nuo atsakomybės už veiksmus, kuriuos darant ji neginčijamai dalyvavo arba už kuriuos gali iš tikrųjų būti laikoma atsakinga. Iš tiesų tai, kad įmonė nedalyvavo atliekant visus kartelio veiksmus arba kad jos vaidmuo atliekant tuos veiksmus buvo nereikšmingas, nėra svarbu nustatant jos įvykdyto pažeidimo buvimą, nes reikia atsižvelgti į šias aplinkybes tik vertinant pažeidimo sunkumą ir prireikus nustatant baudos dydį (45 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad atvejais, kai visas kartelis kvalifikuojamas kaip vienas ir tęstinis pažeidimas, o atitinkamas ūkio subjektas per administracinę procedūrą galėjo suprasti, kad jis buvo kaltinamas dėl kiekvieno kartelį sudarančio veiksmo, ir Komisijos sprendimas šiuo aspektu yra pakankamai aiškus, Sąjungos teismui konstatavus, kad Komisija nepakankamai teisiškai įrodė, jog toks ūkio subjektas, dalyvaudamas viename iš vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančių antikonkurencinių veiksmų, žinojo apie kitų kartelio dalyvių antikonkurencinius veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo juos protingai numatyti ir prisiimti riziką, šiam ūkio subjektui negali būti priskirta atsakomybė už šiuos kitus veiksmus, todėl ir už visą vieną ir tęstinį pažeidimą (46 ir 47 punktai).

Coppens iš esmės tvirtino, jog Komisija klaidingai nusprendė, kad ji dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą. Komisija neįrodė, kad ši bendrovė žinojo apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Be to, pastaroji tvirtina, kad susitarimas dėl tariamų sąmatų neturėjo konkurenciją ribojančio tikslo ar pasekmių ir kad bet kuriuo atveju, viena vertus, tai turėjo tik nežymų poveikį rinkai ir, kita vertus, ji jame dalyvavo tik labai ribotai (57 punktas). Kitaip tariant, *Coppens* iš esmės ginčijo Komisijos galimybę jai priskirti atsakomybę už vieną ir tęstinį pažeidimą, nes jos dalyvavimas viename iš dviejų šių pažeidimą sudarančių susitarimų nebuvo įrodytas laikantis teismų praktikoje įtvirtintų reikalavimų (59 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas priminė, kad Komisija, norėdama nustatyti įmonės dalyvavimą darant vieną pažeidimą, privalo įrodyti, kad ši įmonė ketino savo veiksmais prisidėti prie bendrų visų dalyvių siektų tikslų ir kad žinojo apie kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar praktiškai įgyvendintus neteisėtus veiksmus, ar kad galėjo protingai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (60 punktas).

Šioje byloje buvo neginčijama, kad vieną ir tęstinį pažeidimą, už kurį Komisija atsakinga laikė *Coppens*, laikotarpiu, kuriuo ši bendrovė kaltinama dalyvavusi nagrinėjamame kartelyje, sudaro du susitarimai. Tai, pirma, susitarimas dėl tariamų sąmatų, antra, susitarimas dėl komisinių mokesčių (61 punktas). Kalbėdamas apie susitarimą dėl tariamų sąmatų, Teisingumo Teismas pastebėjo, kad *Coppens* neginčijo jame dalyvavusi. Šis Teismas taip pat nesutiko su tuo, kad šis susitarimas neturėjo nei antikonkurencinio tikslo, nei antikonkurencinio poveikio. Iš tiesų tokias sąmatas pateikiančios įmonės atsisako konkuruoti su jų prašančia perkraustymo įmone. Be to, pastaroji, prašanti savo konkurentų pateikti tokias sąmatas, žino, kad jos pasiūlymas nekonkuruos su konkurencingesniais pasiūlymais. Todėl perkraustymą atliekanti įmonė gali prašyti didesnės kainos, nei ji būtų konkurencijos sąlygomis, o taip kenkiama vartotojams (62 punktas). Be to, kadangi bendra kartelyje dalyvavusių įmonių rinkos dalis sudarė apytiksliai 50 proc. Belgijos tarptautinių perkraustymo paslaugų rinkos, o to *Coppens* neginčijo, ETT nesutiko ir su tuo, kad šis susitarimas darė tik nežymų poveikį atitinkamai rinkai, todėl gali būti netaikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas (63 punktas).

Dėl tariamo riboto *Coppens* dalyvavimo minėtame susitarime Teisingumo Teismas nurodė, jog pakanka priminti, kad, remiantis tomis pačiomis EB 81 straipsnio 1 dalies nuostatomis, norint taikyti šioje nuostatoje skelbiamą draudimą reikia tik žinoti, ar susitarimo, kuriame įmonė dalyvavo kartu su kitomis įmonėmis, tikslas ir poveikis buvo riboti konkurencija ir ar jis galėjo paveikti prekybą tarp valstybių narių. Todėl klausimas, ar individualus įmonės dalyvavimas tokia susitarime, atsižvelgiant į jos užimamą nedidelę atitinkamos rinkos dalį, savaime gali riboti konkurenciją ar paveikti prekybą tarp valstybių narių, neturi reikšmės nustatant pažeidimo buvimą (64 punktas).

Šiomis aplinkybėmis ETT sprendė, kad Komisija turėjo pagrindo laikyti *Coppens* atsakinga už dalyvavimą susitarime dėl tariamų sąmatų pažeidžiant EB 81 straipsnį (65 punktas). Tačiau dėl susitarimo dėl komisinių mokesčių ši Europos Sąjungos teisminė institucija pažymėjo, kad ginčijamame sprendime

Komisija konstatavo, jog *Coppens* nesusitarė dėl komisinių mokesčių su kitomis nagrinėjamo kartelio įmonėmis. Todėl Komisija būtų turėjusi pagrindą laikyti *Coppens* atsakinga už susitarimą dėl komisinių mokesčių, tik jei būtų įrodžiusi, kad ši bendrovė savo dalyvavimu susitarime dėl tariamų sąmatų ketino prisidėti prie bendrų tikslų, kurių siekė visos kitos kartelio dalyvės, ir kad ji žinojo apie jų vykdomą susitarimą dėl komisinių mokesčių, arba kad galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką. Komisija tvirtina galėjusi preziumuoti tokį *Coppens* žinojimą, be kita ko, atsižvelgdama į tai, kad pastaroji neneigė, jog buvo informuota apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Tačiau Komisija taip pat pripažino, kad minėtas sprendimas šiuo aspektu negrindžiamas konkrečiais įrodymais (66 punktas).

Dėl šių priežasčių Teisingumo Teismas sprendė, kad Komisija neįvykdė reikalavimų dėl įrodinėjimo pareigos šioje srityje, todėl neįrodė, kad dalyvaudama susitarime dėl tariamų sąmatų *Coppens* žinojo apie kitų kartelyje dalyvaujančių įmonių įgyvendinamą susitarimą dėl komisinių mokesčių arba kad galėjo jį protingai numatyti. Šiomis aplinkybėmis Komisija negalėjo teisėtai laikyti *Coppens* atsakinga dėl pastarojo susitarimo ir jai priskirti atsakomybę už visus vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius veiksmus (67 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

Panaikinti 2011 m. birželio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Verhuizingen Coppens* prieš Komisiją (T-210/08).

2008 m. kovo 11 d. Komisijos sprendimo C(2008) 926 galutinis dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38.543 – Tarptautinio perkraustymo paslaugos) 1 straipsnio 1 punktą panaikinti tiek, kiek šia nuostata Europos Komisija, neapsiribodama *Verhuizingen Coppens NV* dalyvavimo susitarime dėl netikrų sąmatų, vadinamų „tariamomis sąmatomis“, sistemos laikotarpiu nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d. konstatavimu, laiko šią bendrovę atsakinga už susitarimą dėl finansinių kompensacijų už atmetus pasiūlymus ar pasiūlymų nepateikimą, vadinamų „komisiniai mokesčiai“, sistemos ir jai priskiria atsakomybę už vieną ir tęstinį pažeidimą.

Nustatoma minėto Sprendimo C(2008) 926 galutinis 2 straipsnio k punktu *Verhuizingen Coppens NV* skirtos baudos suma – 35 000 eurų.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0441:LT:HTML>

2012 m. gruodžio 13 d. prejudicinis sprendimas byloje *Expedia Inc.* prieš *Autorité de la concurrence* ir kt. (C-226/11)

Terminai: Konkurencija – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 101 straipsnio 1 dalis – Kartelis – Apribojimo reikšmingumas – 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (toliau – ir Reglamentas 1/2003) – 3 straipsnio 2 dalis – Nacionalinė konkurencijos institucija – Veiksmai, galintys paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą – Pradėta procedūra ir sankcija – Europos Komisijos pranešimas dėl nedidelės svarbos susitarimų, kurie neįtaria riboja konkurenciją pagal [EB] 81 straipsnio 1 dalį (*de minimis*) (toliau – *De minimis* pranešimas) – *De minimis* pranešime apibrėžtų rinkos dalies ribų neviršijimas – Apribojimas pagal tikslą.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp bendrovės *Expedia Inc.* (toliau – *Expedia*) ir *Autorité de la concurrence* (Konkurencijos institucija, buvusi *Conseil de la concurrence* (Konkurencijos taryba)) dėl pastarosios pradėtų procedūrų ir skirtų piniginių sankcijų už *Expedia* ir *Société nationale des chemins de fer français* (Prancūzijos valstybinė geležinkelių bendrovė, SNCF) (toliau – SNCF) sudarytus susitarimus dėl bendros dukterinės bendrovės įsteigimo.

Nustatyta, kad, siekdama plėtoti traukinio bilietų ir kelionių pardavimą internetu, 2001 m. rugsėjo mėn. SNCF sudarė kelis susitarimus su *Expedia*, kurios specializacija – kelionių pardavimas internetu, ir įsteigė kartu su ja bendrą dukterinę bendrovę *GL Expedia*. Interneto svetainėje *voyages-SNCF.com*, iki tol skirtoje informacijai teikti, traukinių bilietams rezervuoti ir parduoti internetu, suteikta vieta *GL Expedia*

veiklai ir ji pakeista taip, kad, be pradinių savo paslaugų, dar galėtų siūlyti ir *on-line* kelionių agentūros paslaugas. 2004 m. šios bendros dukterinės bendrovės pavadinimas pakeistas į *Agence Voyages SNCF.com* (toliau – *Agence VSC*).

2009 m. vasario 5 d. sprendimu *Autorité de la concurrence* nusprendė, kad SNCF ir *Expedia* partnerystė įsteigiant *Agence VSC* yra kartelinis susitarimas, kuriuo pažeidžiami EB 81 straipsnis ir atitinkamos nacionalinės teisės nuostatos, kurio tikslas ir poveikis – konkurentų nenaudai sudaryti šiai bendrai dukterinei bendrovei palankias sąlygas kelionių agentūrų paslaugų, teikiamų organizuojant poilsines keliones, rinkoje. Ji skyrė pinigines sankcijas *Expedia* ir SNCF.

Autorité de la concurrence, be kita ko, laikėsi nuomonės, kad *Expedia* ir SNCF yra konkurentės poilsinių kelionių agentūrų paslaugų, teikiamų *on-line*, rinkoje, kad jų užimamos šios rinkos dalys viršija 10 proc., todėl *de minimis* taisyklė netaikytina.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar SESV 101 straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal jas nacionalinei konkurencijos institucijai draudžiama taikyti SESV 101 straipsnio 1 dalį įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, tačiau kuris nesiekia ribų, nustatytų Komisijos *De minimis* pranešime.

Dėl nacionalinės konkurencijos institucijos teisės taikyti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalį įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, tačiau kuris nesiekia ribų, nustatytų Komisijos *De minimis* pranešime

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį nesuderinami su vidaus rinka ir draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje (15 punktas).

Vis dėlto įmonių susitarimas šia nuostata nedraudžiamas, jeigu jo poveikis rinkai yra tik nereikšmingas (16 punktas). Taigi, SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas taikomas, tik jei įmonių susitarimo tikslas ar poveikis – labai apriboti konkurenciją bendrojoje rinkoje ir jeigu jis gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą (17 punktas).

Kalbėdamas apie valstybių narių institucijų vaidmenį laikantis Sąjungos teisės konkurencijos srityje Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytas glaudus SESV 101 straipsnyje įtvirtinto kartelių draudimo ir atitinkamų nacionalinės konkurencijos teisės nuostatų ryšys. Kai nacionalinė konkurencijos institucija įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, taiko kartelius draudžiančias nacionalinės teisės nuostatas, pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį ji kartu privalo taikyti ir SESV 101 straipsnį (18 punktas). Pagal Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 2 dalį taikant nacionalinę konkurencijos teisę tokie karteliai negali būti draudžiami, jeigu jais neribojama konkurencija, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (19 punktas). Valstybių narių konkurencijos institucijos gali taikyti kartelius draudžiančias nacionalinės teisės nuostatas įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, tik jei šiuo susitarimu reikšmingai apribojama konkurencija vidaus rinkoje (20 punktas).

Tokio apribojimo buvimą reikia vertinti atsižvelgiant į konkrečią tokio susitarimo situaciją. Taip pat reikia atsižvelgti į prekių ar paslaugų, kuriems jis taikomas, pobūdį, ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas bei struktūrą (21 punktas).

Iš *De minimis* pranešimo 1 ir 2 punktų matyti, kad nustatydamas rinkos dalies ribas Komisija siekia kiekybiškai išreikšti tai, kas nėra reikšmingas konkurencijos apribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį (23 punktas). Kalbėdamas apie *De minimis* pranešimo formuluotą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jo neprivalomumas tiek konkurencijos institucijoms, tiek valstybės narės teismams pabrėžtas jo 4 punkto trečiame sakinyje (24 punktas). Be to, šio pranešimo 2 punkto antrame ir trečiame sakiniuose Komisija pažymi, kad naudojamos rinkos dalies ribos kiekybiškai išreiškia tai, kas nėra reikšmingas konkurencijos ribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, tačiau šis negatyvus tokio apribojimo reikšmingumo apibrėžimas nereiškia, kad įmonių, viršijančių šias ribas, susitarimai reikšmingai riboja konkurenciją (25 punktas). Galiausiai, *De minimis* pranešime nėra jokios nuorodos, jog valstybių narių konkurencijos institucijos patvirtina, kad pripažįsta jame nurodytus principus ir sutinka jų laikytis (26 punktas). Iš *De minimis* pranešimo siekiamų tikslų, kaip antai nurodytų jo 4 punkte, taip pat

matyti, kad šiuo pranešimu nesiekama saistyti konkurencijos institucijų ir valstybių narių teismų (27 punktas). Šiuo pranešimu siekiama nurodyti, kaip Komisija, veikdama kaip Sąjungos konkurencijos institucija, pati taikys SESV 101 straipsnį. Todėl *De minimis* pranešimu Komisija apribojo savo diskreciją ir negali nukrypti nuo šio pranešimo turinio nepažeisdama bendrųjų teisės principų, visų pirma vienodo požiūrio ir teisėtų lūkesčių apsaugos. Antra, ji siekia pateikti gaires valstybių narių teismams ir institucijoms dėl šio straipsnio taikymo (28 punktas).

Remiantis tuo Teisingumo Teismas padarė išvada, kad Komisijos pranešimas, kaip antai *De minimis* pranešimas, valstybėms narėms neprivalomas (29 punktas). Be to, šis pranešimas paskelbtas 2001 m. Europos Sąjungos oficialiojo leidinio C serijoje, kurios paskirtis, skirtingai nuo L serijos, – skelbti ne teisiškai privalomus aktus, o tik su Sąjunga susijusią informaciją, rekomendacijas ir nuomones (30 punktas).

Atitinkamai Teisingumo Teismas nurodė, kad, siekdama nustatyti, ar konkurencija ribojama reikšmingai, ar ne, valstybės narės konkurencijos institucija gali atsižvelgti į *De minimis* pranešimo 7 punkte nustatytas ribas, tačiau neprivalo jų laikytis. Tokios ribos iš tiesų yra tik vieni iš požymių, galinčių leisti šiai institucijai nustatyti apribojimo reikšmingumą konkrečioje susitarimo situacijoje (31 punktas). Dėl valstybės narės konkurencijos institucijos pradėtų procedūrų ir susitarusioms įmonėms, nepasiekusioms *De minimis* pranešime nustatytų ribų, skirtų sankcijų savaime negali būti pažeisti teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principai atsižvelgiant į šio pranešimo 4 punkto formuluotę (32 punktas).

Toliau Teisingumo Teismas priminė, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką taikant SESV 101 straipsnio 1 dalį nerieikia atsižvelgti į konkretų susitarimo poveikį, jei paaiškėja, kad susitarimo tikslas yra konkurencijos ribojimas, trukdymas arba iškraipymas (35 punktas). „Pažeidimas dėl susitarimo tikslo“ ir „pažeidimas dėl susitarimo poveikio“ skiriasi tuo, jog tam tikros įmonių susitarimo formos dėl paties savo pobūdžio gali būti laikomos žalingomis normaliai konkurencijai veikti (36 punktas). Atitinkami susitarimas, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurio tikslas yra antikonkurencinis, dėl savo pobūdžio ir, neatsižvelgiant į bet koki konkretų jo poveikį, yra reikšmingas konkurencijos apribojimas (37 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

SESV 101 straipsnio 1 dalį ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo 3 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal jas nacionalinei konkurencijos institucijai nedraudžiama taikyti SESV 101 straipsnio 1 dalies įmonių susitarimui, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą, tačiau nesiekia ribų, nustatytų Europos Komisijos pranešime dėl nedidelės svarbos susitarimų, kurie nežymiai riboja konkurenciją pagal [EB] 81 straipsnio 1 dalį (de minimis), jeigu šiuo susitarimu reikšmingai ribojama konkurencija, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0226:LT:HTML>

MUITINĖS VEIKLA

2012 m. lapkričio 8 d. prejudicinis sprendimas byloje *Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky* prieš *Profitube spol. s r.o.* (C-165/11)

Terminai: Šeštoji PVM direktyva – Taikymas – Bendrijos muitinės kodeksas – Prekės iš trečiosios valstybės, kurioms valstybės narės teritorijoje taikoma muitinio sandėliavimo procedūra – Prekių perdirbimas pagal laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą – Prekių pardavimas, joms iš naujo taikant muitinio sandėliavimo procedūrą – Laikymas tame pačiame muitinės sandėlyje per visas operacijas – Prekių tiekimas už atlygį nacionalinėje teritorijoje – Apmokestinimo PVM momentas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje nustatyta, kad atlikus *Profitube* mokesčių patikrinimą paaiškėjo, kad tikrintu laikotarpiu bendrovė *SSIM a.s.* siūsdinosi iš Ukrainos plieno pusgaminių prekes, t. y. karšto valcavimo vielos ritinius, kuriuos pardavė bendrovei *Profitube*. Šiems vielos ritiniams, sandėliuojamiems *Profitube* naudojamame viešajame muitinės sandėlyje, esančiame Slovakijos Respublikoje, buvo taikoma muitinio sandėliavimo procedūra. Šiems karšto valcavimo vielos ritiniams, kad jie būtų perdirbti į plieninius profilius, vėliau taikyta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra pagal sąlyginio neapmokestinimo sistemą. Perdirbus *Profitube* pardavė šiuos plieninius profilius (toliau – aptariamoms prekės) bendrovei *Mercurius s.r.o.*, įregistruotai kaip PVM mokėtoja (toliau – ginčijamas pardavimo sandoris). Aptariamoms prekėms vėl buvo taikoma muitinio sandėliavimo procedūra. Atliekant visas šias operacijas aptariamoms prekėms visą laiką buvo tame pačiame viešajame muitinės sandėlyje. *Profitube* nusprendė, kad ginčijamam pardavimo sandoriui PVM netaikomas. Tačiau mokesčių administratorius laikėsi priešingos pozicijos, vertindamas, kad pardavusi Slovakijos Respublikos teritorijoje esančiame viešajame muitinės sandėlyje esančias prekes *Profitube* įvykdė prekių tiekimą, kuris pagal nacionalinę teisę yra apmokestinamas PVM.

Ginčiui pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo teismą su prašymu išaiškinti, ar tokiu atveju, kai prekėms iš trečiosios šalies valstybėje narėje taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, vėliau jos perdirbamos pagal laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą, o tada – parduodamos ir joms iš naujo taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, ir visų šių operacijų metu jos yra tame pačiame muitinės sandėlyje, esančiame tos valstybės narės teritorijoje, tokių prekių pardavimas apmokestinamas PVM ir, jeigu jis apmokestinamas, kada įvyko apmokestinimo momentas (39 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnį PVM apmokestinamas prekių importas bei prekių tiekimas ir paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygį prekes tiekia ar paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks (40 punktas). Todėl ši Europos Sąjungos teisminė institucija nurodė būtinybę patikrinti, ar tokios prekės, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, buvo importuotos, kaip tai suprantama pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 2 punktą (41 punktas).

Pagal Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą „prekių importas“ yra prekių, neatitinkančių EB 23 ir EB 24 straipsniuose nustatytų sąlygų, įvežimas į Bendriją (42 punktas). Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje patikslinta, kad jeigu tokioms prekėms nuo jų įvežimo į Bendriją taikoma viena iš tos pačios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies B skirsnio a, b, c ir d punktuose nurodytų procedūrų, tokių prekių importo vieta yra ta valstybė narė, kurios teritorijoje minėtos procedūros užbaigiamos (43 punktas). Šiuo atveju aptariamoms prekėms iš trečiosios šalies taikyta muitinio sandėliavimo valstybėje narėje procedūra, tada – laikinojo įvežimo perdirbti procedūra pagal sąlyginio neapmokestinimo sistemą, vėliau jos parduotos ir joms iš naujo taikyta muitinio sandėliavimo procedūra toje pačioje valstybėje narėje (44 punktas).

Vadinasi, kaip pastebėjo Teisingumo Teismas, šioms prekėms, nuo jų įvežimo į Bendriją buvo taikytos dvi Šeštosios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies B skirsnio c punkte nurodytos procedūros (45 punktas). Kadangi šios procedūros aptariamoms prekėms ginčijamo pardavimo dieną vis dar buvo taikomos, nors šios prekės fiziškai buvo įvežtos į Sąjungos teritoriją, jos negalėjo būti laikomos „importo“, kaip jis suprantamas pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 2 punktą, objektu (46 punktas). Šiuo atžvilgiu aplinkybė, kad prekėms taikoma muitinės procedūra buvo pakeista, negali reikšti, kad prekės buvo importuotos, nes abi atitinkamos muitinės procedūros numatytos Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje (47 punktas). Vadinasi, kadangi pagrindinės bylos aplinkybių metu aptariamoms prekėms nebuvo importuotos, PVM joms netaikytas, remiantis Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 2 punktu (48 punktas)

Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo teismas nurodė, kad toliau reikia nagrinėti, ar prekių, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pardavimas yra prekių tiekimas šalies teritorijoje už atlygį, kai prekes tiekia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks, kaip tai suprantama pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą (49 punktas).

Dėl į valstybės narės teritoriją įvežtų ir viešame muitinės sandėlyje esančių prekių, kurios dėl joms taikomų muitinės procedūrų nėra pripažįstamos importuotomis apmokestinimo PVM tikslais, pardavimo (tiekimo) apmokestinimo PVM

Šiuo atžvilgiu, pirma, ETT pažymėjo, kad pagal Šeštosios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį „prekių tiekimu“ laikomas toks tiekimas, kai perduodama teisė disponuoti materialiuoju turtu kaip savininkui. Ši

sąvoka apima bet koki vieną šalies materialaus turto perdavimo kitai šaliai, suteikiant teisę faktiškai juo disponuoti kaip savininkui, sandorį (50 punktas). Antra, prekės tiekiamos „už atlygį“, kaip tai suprantama pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą, jeigu tarp pristatytos prekės ir gauto atlygio yra tiesioginis ryšys (51 punktas). Ir trečia, prekių tiekimą turi vykdyti „apmokestinamasis asmuo, veikiantis kaip toks“. Apmokestinamasis asmuo veikia kaip toks, kai vykdo sandorius neperžengdamas savo apmokestinamos veiklos ribų (52 punktas).

Vadinasi, pardavimas, kaip antai nagrinėjamas, yra prekių tiekimas už atlygį, vykdomas apmokestinamojo asmens, veikiančio kaip tokio. Pagrindinėje byloje tiekimo vieta – vieta, kur prekės buvo minėto pardavimo metu, t. y. Slovakijos teritorijoje esantis viešasis muitinės sandėlis, kuriuo naudojasi *Profitube* (53 punktas). Pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą muitinės sandėlis yra „šalies teritorijoje“, jei jis yra valstybės narės teritorijoje (59 punktas).

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkte nedaromas skirtumas, atsižvelgiant į tai, ar tiekiamos Bendrijos prekės, ar ne. Todėl vien dėl aplinkybės, kad aptariamoms prekėms nebuvo importuotos, negalima atmesti tiekimo valstybės narės teritorijoje galimybes (60 punktas).

Atsižvelgdamas į tai kas išdėstyta, Teisingumo Teismas konstatavo, kad pardavimas, kaip antai ginčijamas, iš esmės apmokestinamas PVM pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą, o apmokestinimo momentas įvyko prekių pristatymo dieną, kaip tai numatyta šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje (61 punktas).

Vis dėlto ši Europos Sąjungos teisminė institucija atkreipė dėmesį į tai, kad Šeštosios direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje, atsižvelgiant į tos pačios dalies B ir D skirsnuose nurodytas procedūras, numatyta, kad valstybės narės gali atleisti nuo PVM prekių, kurioms ketinama taikyti muitinio sandėliavimo arba laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, tiekimą arba tiekimą, įvykusį B skirsnio a–d punktuose nurodytose vietose, kai šiam tiekimui vis dar galioja šios situacijos, su sąlyga, kad šie sandoriai nėra skirti galutiniam naudojimui ir (arba) suvartojimui ir kad PVM suma, kurią reikia sumokėti pasibaigus procedūrai, atitinka mokesčio sumą, kurią būtų tekę sumokėti, jeigu kiekvienas iš šių sandorių būtų apmokestintas šalies teritorijoje (62 punktas). Todėl valstybės narės gali atleisti nuo mokesčių tam tikrus sandorius, sudarytus šalies teritorijoje dėl prekių, kurioms taikomos procedūros ar situacijos, numatytos 16 straipsnio 1 dalies B ir D skirsnuose, tarp kurių yra muitinio sandėliavimo ir laikinojo įvežimo perdirbti procedūros arba muitinės sandėlyje sudaryti sandoriai (63 punktas).

Šeštosios direktyvos 16 straipsnio 1 dalis aiškiai patvirtina aiškinimą, kad iš esmės prekių, kurioms taikoma muitinio sandėliavimo pagal sąlyginio neapmokestinimo sistemą procedūra, tiekimui, kurį už atlygį valstybės narės teritorijoje esančiame muitinės sandėlyje vykdo apmokestinamasis asmuo, PVM taikomas pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 dalį (64 punktas). Atitinkami, ginčijamam pardavimui PVM taikomas, jei valstybė narė nepasinaudojo teise atleisti šį pardavimą nuo PVM pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį (65 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

Tokiu atveju, kai prekėms iš trečiosios šalies valstybėje narėje taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, vėliau jos perdirbamos pagal laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą, o tada – parduodamos ir joms iš naujo taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, ir visų šių operacijų metu jos yra tame pačiame muitinės sandėlyje, esančiame tos valstybės narės teritorijoje, tokių prekių pardavimas apmokestinamas pridėtinės vertės mokesčiu pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas, iš dalies pakeistos 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 2004/66/EB, 2 straipsnio 1 punktą, jei minėta valstybė narė nepasinaudojo teise atleisti šį pardavimą nuo mokesčio pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0165:LT:HTML>

2012 m. lapkričio 8 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Lagura Vermögensverwaltung GmbH* prieš *Hauptzollamt Hamburg-Hafen*
(C-438/11)

Terminai: Bendrijos muitinės kodeksas – 220 straipsnio 2 dalies b punktas – Paskesnis importo muitų išieškojimas – Teisėti lūkesčiai – Galimybės patikrinti kilmės sertifikataų nebuvimas – Sąvoka „sertifikatas, išduotas pagal neteisingus eksportuotojo pateiktus faktus“ – Įrodinėjimo pareiga – Bendrųjų tarifų lengvatų sistema.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo sprendžiamas ginčas tarp Vokietijos bendrovės *Lagura Vermögensverwaltung GmbH* (toliau – *Lagura*) ir Hamburgo uosto teritorinės muitinės dėl paskesnio importo muitų, susijusių su batų importu į Europos Sąjungą, išieškojimo iš šios bendrovės.

Nustatyta, kad 2007 m. *Lagura* į Sąjungą importavo batus. Siekiant patvirtinti šių prekių kilmę, prie muitinės deklaracijų buvo pridėti A formos kilmės sertifikatai, kuriuose buvo nurodyta, kad prekės yra iš Makao. Remdamasi šiais dokumentais, muitinė šių batų importui taikė lengvatinį maito tarifą.

Gavusi informacijos, kad kai kurios prekės iš Kinijos neteisėtai buvo deklaruotos kaip esančios iš Makao siekiant išvengti standartinio maito mokėjimo, muitinė kompetentingoms Makao institucijoms pateikė prašymus atlikti vėlesnį patikrinimą. Atlikusios šiuos patikrinimus, minėtos kompetentingos institucijos patvirtino, kad išdavė kilmės sertifikatus nagrinėjamos prekės, tačiau negalėjo patikrinti šių sertifikatų turinio teisingumo, nes juose kaip eksportuotojos nurodytos bendrovės buvo nutraukusios gamybą ir dėl to išregistruotos. Tačiau Makao institucijos nepripažino kilmės sertifikatų negaliojančiais. Kadangi per šį vėlesnį patikrinimą prekių kilmė nebuvo patvirtinta, muitinė nusprendė, kad jų kilmė nežinoma, todėl ji pareikalavo sumokėti skirtumą tarp maito mokesčio, apskaičiuoto taikant lengvatinį maito tarifą, ir maito mokesčio, apskaičiuoto taikant standartinį maito tarifą.

Ginčui pasiekus teisną, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo teisną su prašymu išaiškinti, ar Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai per vėlesnį patikrinimą kompetentingoms trečiosios valstybės institucijoms neįmanoma patikrinti, ar jų išduotas A formos kilmės sertifikatas grindžiamas teisingais eksportuotojo pateiktais faktais, pareiga įrodyti, kad šis sertifikatas išduotas pagal teisingus eksportuotojo pateiktus faktus, apmokestinamajam asmeniui tenka tik tuomet, jei tokį negalėjimą lemia vien eksportuotojui priskirtinas aplaidumas, ar ir tuomet, jei tokio negalėjimo priežastis, nesant eksportuotojo aplaidumo, priskirtina eksportuotojui arba nepriskirtina eksporto valstybės muitinės institucijoms (16 punktas).

Dėl prekių kilmės įrodinėjimo naštos paskirstymo, kai dėl to, jog eksportuotojas nutraukė gamybą, per vėlesnį patikrinimą kompetentingoms trečiosios valstybės institucijoms neįmanoma patikrinti, ar jų išduotas A formos kilmės sertifikatas grindžiamas teisingais eksportuotojo pateiktais faktais

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad vėlesnio patikrinimo tikslas patikrinti A formos kilmės sertifikate nurodytos kilmės teisingumą (17 punktas). Taigi, jeigu vėlesnis patikrinimas neleidžia patvirtinti A formos kilmės sertifikate nurodytos prekių kilmės, darytina išvada, kad jų kilmė nežinoma, todėl kilmės sertifikatas išduotas ir lengvatinis muitų tarifas pritaikytas nepagrįstai (18 punktas). Jeigu eksporto valstybės institucijos išdavė neteisingus A formos kilmės sertifikatus, remiantis minėto 220 straipsnio 2 dalies b punkto antra ir trečia pastraipomis, toks išdavimas laikytinas šių institucijų padaryta klaida, nebent paaiškėtų, jog šie sertifikatai buvo išduoti pagal neteisingus eksportuotojo pateiktus faktus. Jeigu aptariamie sertifikatai buvo išduoti pagal neteisingas eksportuotojo deklaracijas, dėl to privalo būti vykdomas paskesnis importo muitų išieškojimas, nebent, be kita ko, akivaizdu, kad tokius sertifikatus išdavusios institucijos žinojo ar turėjo žinoti, jog prekės neatitinka lengvatiniam režimui taikyti reikalaujamų sąlygų (19 punktas).

Sprendamas, ar tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis pareiga įrodyti, kad sertifikatai buvo išduoti pagal neteisingas eksportuotojų deklaracijas, tenka muitinei, ar, priešingai, apmokestinamasis asmuo, *Lagura*, turi įrodyti, kad eksportuotojai kompetentingoms Makao institucijoms pateikė teisingus faktus (20 punktas), Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad dėl tokio įrodinėjimo pareigos paskirstymo jis jau yra nusprendęs, jog muitų mokėtojui tenka pareiga įrodyti, kad prekių judėjimo sertifikatas EUR.1, kurį išdavė trečiosios šalies institucijos, pagrįstas teisingais eksportuotojo pateiktais faktais, kai dėl vien eksportuotojui priskirtino aplaidumo, visų pirma jeigu jis neįvykdė pagal taikytinus

teisės aktus jam tenkančios pareigos bent jau trejus metus saugoti patvirtinamuosius dokumentus, muitinės institucijos pačios negali pateikti būtinų įrodymų, kad sertifikatas EUR.1 buvo išduotas remiantis teisingais ar neteisingais minėto eksportuotojo pateiktais faktais (21 punktas). Tokiu reikalavimu, pagal kurį apmokestinamajam asmeniui turi tekti pareiga įrodyti, kad eksportuotojai kompetentingoms institucijoms pateikė teisingus faktus, nukrypstama nuo tradicinių įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklių, pagal kurias iš esmės muitinės institucijos, norėdamos remtis Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punktu tam, kad galėtų vykdyti paskesnę išieškojimą, turi, pagrįsdamos savo reikalavimą, pateikti įrodymų, kad neteisingi sertifikatai buvo išduoti dėl neteisingų eksportuotojo pateiktų faktų (22 punktas).

Nagrinėdamas, kaip aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, reikia taikyti minėtą Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punkto išaiškinimą (23 punktas), ir atsakydamas į argumentą, kad nagrinėjamu atveju apmokestinamajam asmeniui netenka įrodinėjimo pareiga, nes eksportuotojas negali būti kaltinamas pareigos saugoti patvirtinamuosius dokumentus pažeidimu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokia pareiga nagrinėjamu atveju taikomuose teisės aktuose nenumatyta, todėl akivaizdu, kad ji negalėjo būti pažeista (28 punktas). Tačiau tokios eksportuotojui tenkančios pareigos nebuvimas savaime negali lemti to, kad apmokestinamasis asmuo bus atleistas nuo rūpestingumo pareigos arba apsaugotas nuo bet kokios rizikos, susijusios su prekių kilmės patikrinimu ir nustatymu per vėlesnį patikrinimą (29 punktas).

Iš tiesų ūkio subjektai, esant sutartiniams santykiams, privalo imtis būtinų priemonių, kad apsaugotų nuo paskesnio išieškojimo rizikos (30 punktas). Apsisaugoti nuo paskesnio išieškojimo rizikos apmokestinamasis asmuo, sudarydamas ar sudaręs sutartį, gali, be kita ko, iš kitos sutarties šalies gavęs įrodymų, kuriais patvirtinama, jog prekės yra iš valstybės, kuriai taikoma bendrųjų tarifų lengvatų sistema, įskaitant šią kilmę patvirtinančius dokumentus (31 punktas). Be to, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, kad tai, jog importo valstybės muitinės institucijos turi įrodyti, kad eksportuotojo pateikti faktai yra neteisingi, tačiau to padaryti negali, nes šis nutraukė savo veiklą, gali kelti veiksmų, kurie nesuderinami su bendrųjų tarifų lengvatų sistemos tikslais, grėsmę. Iš tiesų, net jei gamybos nutraukimas iš esmės yra dažnai pasitaikantis ekonominis sprendimas, negalima atmesti galimybes, kad tai galėtų būti neteisėtas eksportuotojo veiksmas, kuriuo siekiama apeiti bendrųjų tarifų lengvatų sistemos nuostatas, kai ši gamybos nutraukimą eksportuotojas naudoja kaip priemonę nuslėpti faktinę prekių iš valstybės, kuriai lengvatinis režimas netaikomas, kilmę (32 punktas).

Dėl argumento, susijusio su tuo, kad kompetentingos Makao institucijos nepripažino pagrindinėje byloje nagrinėjamų kilmės sertifikatų negaliojančiais, Teisingumo Teismas nurodė, kad, kalbėdamas apie Sąjungos ir trečiųjų valstybių susitarimus, kaip antai asociacijos arba laisvos prekybos susitarimus, jis jau nusprendė, kad administracinio bendradarbiavimo sistema gali veikti, tik jei importo valstybės muitinės administracija pripažįsta eksporto valstybės institucijų teisėtai atliktus įvertinimus (34 punktas). Tačiau tai nereiškia, jog būtinumas, kad valstybių narių muitinės administracijos pripažintų eksporto valstybės muitinės institucijų teisėtai atliktus įvertinimus, nepasireiškia lygiai taip pat, kai lengvatinis režimas nustatytas ne tarptautiniu susitarimu, kuriuo Sąjunga ir trečioji valstybė susiaustoma abipusiais įsipareigojimais, o savarankiška Sąjungos priemone (minėto Sprendimo *Faroe Seafood* ir kt. 24 punktas).

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatavo, kad taikant Sąjungos vienašališkai nustatytą bendrųjų tarifų lengvatų sistemą eksporto valstybės institucijos negali Sąjungos ir jos valstybių narių priversti vadovautis savo atliktu A formos kilmės sertifikatų galiojimo vertinimu, kai tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, importo valstybės muitinės institucijoms ir toliau kyla abejonių dėl faktinės prekių kilmės, nors minėti sertifikatai nebuvo pripažinti negaliojančiais (36 punktas). Priešingas sprendimas, kuriuo iš importo valstybės muitinės institucijų būtų atimta galimybė tos pačios valstybės teisme inicijuotoje byloje, kaip antai nagrinėjamoje pagrindinėje byloje, prašyti įrodymų, kad kilmės sertifikatas išduotas pagal teisingus ar neteisingus eksportuotojo pateiktus faktus, pažeistų vėlesnio patikrinimo tikslą, kuris, kaip matyti iš šio sprendimo 17 punkto, yra vėliau patikrinti A formos kilmės sertifikate nurodytos prekių kilmės teisingumą (37 punktas). Atitinkamai tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis pareiga įrodyti, jog kilmės sertifikatas išduotas pagal teisingus eksportuotojo pateiktus faktus, tenka apmokestinamajam asmeniui (38 punktas).

Žinoma, kaip pripažino Teisingumo Teismas, dėl to, kad apmokestinamajam asmeniui nustatoma tokia įrodinėjimo pareiga, šis asmuo gali patirti žalos, be kita ko, tuomet, kai jis iš valstybės, kuriai taikomos tarifų lengvatos, sąžiningai importavo prekes, kurių kilmė vėliau per vėlesnį patikrinimą buvo užginčyta dėl tariamai neteisingų eksportuotojo deklaracijų (39 punktas). Tačiau informuotas ir su teisine padėtimi susipažinęs ūkio subjektas, vertindamas privalumus, kurių gali suteikti prekyba prekėmis, kurioms

gali būti taikomos tarifų lengvatos, turi atsižvelgti į jo tyrinėjamoje rinkoje esančią riziką ir ją priimti kaip priklausančią įprastų verslo trukdžių kategorijai (40 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto 2000 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2700/2000, 220 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai dėl to, jog eksportuotojas nutraukė gamybą, per vėlesnį patikrinimą kompetentingoms trečiosios valstybės institucijoms neįmanoma patikrinti, ar jų išduotas A formos kilmės sertifikatas grindžiamas teisingais eksportuotojo pateiktais faktais, pareiga įrodyti, kad šis sertifikatas išduotas pagal teisingus eksportuotojo pateiktus faktus, tenka apmokestinamajam asmeniui.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0438:LT:HTML>

ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA

**2012 m. gruodžio 13 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost prieš
Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
(C-11/12)***

Terminai: Bendra žemės ūkio politika – Integruota administravimo ir kontrolės sistema – Išmokų sumažinimas arba neskyrimas, kai nesilaikoma kompleksinio paramos susiejimo taisyklių – Atsakomybė be kaltės.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp *Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost* (toliau – *Maatschap*) ir *Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie* (toliau – *Staatssecretaris*) dėl paramos, skirtos *Maatschap* pagal bendrą žemės ūkio politiką, sumažinimo.

Nustatyta, kad bendrovė *L. Oosthoek en J. P. Groen* (toliau – *Oosthoek/Groen*) išnuomojo *Maatschap* dirbamos žemės sklypą auginti svogūnus. Žemė buvo išnuomota su sąlyga, kad *Oosthoek/Groen* žemės sklypą pati suars ir patreš keliais vežimais trąšų. Buvo susitarta, kad nuoma prasidės 2009 m. sausio 1 d., tačiau faktiškai nuomininkė *Maatschap* minėtą žemės sklypą pradės eksploatuoti tik po to, kai jis bus suartas. *Oosthoek/Groen* iš tikrųjų patrešė aptariamą žemės sklypą, bet jo nesuarė taip, kaip reikalaujama pagal nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatyta, kad galima naudoti tik nedidelį kiekį teršalų išskiriančias trąšas. Dėl to *Oosthoek/Groen* buvo skirta bauda.

Maatschap, kuri minėtą žemės sklypą pradėjo eksploatuoti 2009 m. kovo mėn. pradžioje, pateikė paraišką tiesioginėms išmokoms 2009 metais būtent už aptariamą žemės sklypą gauti. Apie *Oosthoek/Groen* padarytą pažeidimą ji sužinojo tik iš 2009 m. lapkričio 23 d. *Staatssecretaris* laiško, kuriame pranešama apie galimą tiesioginių išmokų sumažinimą dėl nacionalinės teisės aktų pažeidimo dėl to, kad trąšos nebuvo naudotos taip, kad būtų išskirtas nedidelis kiekis teršalų. 2010 m. kovo 3 d. sprendimu *Staatssecretaris* 20 proc. sumažino tiesiogines išmokas *Maatschap* dėl to, kad dėl minėto pažeidimo nesilaikyta teisės aktais nustatytų reikalavimų žemės ūkio srityje.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Reglamento Nr. 73/2009 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmens, perdavusio ar perėmusio žemės ūkio paskirties žemę, veiksmai, dėl kurių buvo nesilaikoma kompleksinio paramos susiejimo taisyklių, ir lėmę visos tiesioginių išmokų sumos sumažinimą arba jų neskyrimą, turi būti visiškai priskiriami paraišką paramai gauti pateikusiam ūkininkui (21 punktas).

Dėl tiesioginių išmokų ūkininkui sumažinimo už ankstesnio žemės sklypo naudotojo (valdytojo) padarytus pažeidimus

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Reglamento Nr. 73/2009 23 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad jei bet kuriuo metu atitinkamais kalendoriniais metais nesilaikoma teisės aktais nustatytų valdymo arba geros žemės ūkio ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, ūkininkui, pateikusiam paraišką paramai gauti atitinkamais kalendoriniais metais, visa skirtų ar skirtinų tiesioginių išmokų suma sumažinama arba neskiriama (22 punktas). Pagal minėto reglamento 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą visa tiesioginių išmokų suma taip pat sumažinama tais atvejais, kai reikalavimų nesilaikyta dėl veiksmų ar neveikimo, kurie tiesiogiai priskiriami asmeniui, perdavusiam ar perėmusiam žemės ūkio paskirties žemę (23 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, šios nuostatos formuluotė yra aiški, kai kalbama apie priskyrimą ūkininkui, pateikusiam paraišką paramai gauti tais atvejais, kai kompleksinio paramos susiejimo taisyklių nesilaikė asmuo, kuris perdavė ar perėmė žemės ūkio paskirties žemę. Tačiau Reglamente Nr. 73/2009 nepatikslinkama, ar tyčios, priskirtinos asmeniui, kuris perdavė ar perėmė žemės ūkio paskirties žemę, konstatavimo pasekmės turi būti priskiriamos šiam ūkininkui (24 punktas).

Šiuo atžvilgiu Reglamente Nr. 796/2004 paaiškinama, kad ūkininko aplaidumo atveju išmokos gali būti mažinamos nuo 1 iki 15 proc. Tačiau tyčinių ūkininko veiksmų atveju išmokos gali būti mažinamos nuo 20 iki 100 proc. (25 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, kad Reglamento Nr. 73/2009 23 straipsnio 1 dalyje neišskiriami atvejai, kai kompleksinio paramos susiejimo taisyklių nesilaikoma, pirma, dėl aplaidumo ir, antra, asmens, kuris perdavė ar perėmė žemės ūkio paskirties žemę, tyčinių veiksmų. Taigi negalima atmesti, kad ūkininkui, kuris pateikė paraišką paramai gauti, bus priskirtos asmens, kuris perdavė ar perėmė žemės ūkio paskirties žemę, veiksmų pasekmės (32 punktas).

Iš Reglamento Nr. 146/2008 2 konstatuojamosios dalies matyti, kad dėl sąlygų tiesioginėms išmokoms gauti supaprastinimo ūkininkai gali lengviau pasinaudoti parama žemės ūkiui. Be to, Reglamento Nr. 73/2009 3 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad parama skiriama su sąlyga, kad jos gavėjas laikosi kompleksinio paramos susiejimo taisyklių (34 punktas). Todėl sankcija, taikoma minėtų taisyklių nesilaikymo atveju, yra konkreti administracinė priemonė, kuri yra paramos žemės ūkiui schemos dalis ir kuria siekiama skatinti laikytis šių taisyklių (35 punktas).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pažeistos nuostatos skirtos vien ūkio subjektams, kurie laisva valia nusprendė pasinaudoti paramos schema žemės ūkio sektoriuje (36 punktas). Iš to išplaukia, kad paramą gaunančiam ūkininkui, net jeigu iš tikrųjų žemės plotu, už kurį paprašė tiesioginių išmokų, jis nesinaudojo visus kalendorinius metus, tenka rizika, kad jam bus priskirti veiksmai, dėl kurių nesilaikyta kompleksinio paramos už šį žemės plotą susiejimo taisyklių ir kuriuos asmuo, perdavęs ar perėmęs žemės ūkio paskirties žemę, padarė dėl aplaidumo arba tyčia, ir dėl kurių visa tiesioginių išmokų suma gali būti sumažinta arba išmokos gali būti neskiriamos. Taigi šis ūkininkas gali būti laikomas atsakingu už asmens, perdavusio ar perėmusio aptariamą žemės ūkio paskirties žemę, padarytus pažeidimus ir tyčinių veiksmų pasekmes (37 punktas).

Tačiau Reglamento Nr. 796/2004 57 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad visos išmokų sumos sumažinimai ir neskylimai turėtų būti nustatomi atsižvelgiant į proporcingumo principą. Taigi reikia patikrinti, ar šio sprendimo ankstesniame punkte pasiūlytas sprendimas atitinka šį principą.

Teisingumo Teismas nurodė, kad ūkininko, pateikusio paraišką paramai gauti, atsakomybė už tai, kad nesilaikyta kompleksinio paramos susiejimo taisyklių dėl asmens, perdavusio ar perėmusio žemės ūkio paskirties žemę, aplaidumo arba tyčinių veiksmų, leidžia įgyvendinti tikslą, kuriuo grindžiama visos tiesioginių išmokų sumos sumažinimo arba išmokų neskyrimo tvarka, nurodytą Reglamento Nr. 73/2009 3 konstatuojamojoje dalyje, t. y. į bendro rinkos organizavimo formas įtraukti pagrindinius aplinkos, maisto saugos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės standartus (40 punktas). Dėl klausimo, ar tokia ūkininko, kuris pateikė paraišką paramai gauti, atsakomybė viršija tai, kas būtina minėtam tikslui pasiekti, ši Europos Sąjungos teisminė institucija nurodė, kad paramą gaunantis ūkininkas yra vienintelis administracijos atžvilgiu atsakingas asmuo. Tačiau niekas netrukdo žemės ūkio paskirties žemės perdavimo sutarties šalims susitarti dėl konkretesnių, su tokios sutarties finansine rizika, įskaitant galimą žemės ūkio išmokų sumažinimo arba neskyrimo riziką, susijusių nuostatų. Be to, negalima atmesti, kad, net ir nesant tokios nuostatos, paraišką paramai gauti pateikusio ūkininko interesai gali būti apsaugoti pasinaudojant civilinės teisės priemonėmis (41 punktas). Todėl asmens, perdavusio ar perėmusio žemės ūkio paskirties žemę, padaryto pažeidimo visiškai priskyrimas ūkininkui, pateikusiam paraišką paramai gauti už žemės sklypą, dėl kurio buvo konstatuota, kad nesilaikyta kompleksinio paramos susiejimo taisyklių, neviršija to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti (42 punktas).

Be kita ko, Teisingumo Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad sankcijos netaikomos, jeigu ūkininkas, kuris padarė pažeidimą, arba ūkininkas, kuris naudojosi aptariamu žemės sklypu referencinę datą, nepateikia paraiškos paramai gauti. Iš tikrųjų visos tiesioginių išmokų sumos sumažinimo arba išmokų neskyrimo tvarka yra administracinė priemonė, susijusi su parama tiesioginių išmokų forma (43 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 73/2009, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams, iš dalies keičiančio Reglamentus (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 247/2006, (EB) Nr. 378/2007 ir panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003, 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmens, perdavusio ar perėmusio žemės ūkio paskirties žemę, veiksmai, dėl kurių nesilaikyta kompleksinio paramos susiejimo taisyklių, ir kurie lėmė visos tiesioginių išmokų sumos sumažinimą arba jų neskyrimą, turi būti visiškai priskiriami paraišką paramai gauti pateikusiam ūkininkui.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62012CJ0011:LT:HTML>

SOCIALINĖ POLITIKA

2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas byloje *Bundesrepublik Deutschland prieš Karen Dittrich (C-124/11)* ir *Robert Klinke (C-125/11)* ir *Jörg-Detlef Müller prieš Bundesrepublik Deutschland (C-143/11)*.

Terminai: Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – Nacionalinės teisės normos – Parama, skiriama tarnautojams ligos atveju – Direktyva 2000/78/EB – 3 straipsnis – Taikymo sritis – „Užmokesčio“ sąvoka.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Apžvelgiamose sujungtose bylose pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (toliau – ir Direktyva 2000/78), išaiškinimu. Šie prašymai buvo pateikti sprendžiant ginčus tarp federalinių tarnautojų ir Vokietijos Federacinės Respublikos (toliau – ir Vokietija) dėl jų partnerių patirtų medicininių išlaidų kompensavimo arba atsižvelgimo į partnerį skiriant federaliniams tarnautojams ligos atveju mokamą paramą (toliau – parama).

Prašymus pateikęs teismas iš esmės klausė, ar tarnautojams ligos atveju skiriama parama, kaip antai ta, kuri skiriama Vokietijos tarnautojams pagal Federalinių tarnautojų įstatymą, patenka į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį?

Šiuo klausimu, be kita ko, buvo aktualios Direktyvos 2000/78 3 straipsnio nuostatos, apibrėžiančios šios direktyvos taikymo sritį:

„1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas: <...> c) įdarbinimui ir darbo sąlygoms, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą;

<...>

3. Ši direktyva netaikoma bet kokios rūšies išmokoms, mokamoms pagal valstybines ar panašias sistemas, įskaitant valstybinio socialinio draudimo ar socialinės apsaugos sistemas“.

Dėl tarnautojams ligos atveju skiriamos paramos patekimo į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį

Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyva 2000/78 taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuose, įskaitant valstybines įstaigas, kiek tai susiję, be kita ko, su užmokesčio sąlygomis, ir netaikoma bet kokios rūšies išmokoms, mokamoms pagal valstybines ar panašias sistemas, įskaitant valstybinio socialinio draudimo ar socialinės apsaugos sistemas (30 punktas). Direktyva 2000/78, atsižvelgiant į jos 3 straipsnio 1 dalies c punktą ir 3 dalį, siejamus su 13 konstatuojamąja dalimi,

reikia aiškinti kaip netaikomą socialinio draudimo ir socialinės apsaugos sistemoms, pagal kurias mokamos išmokos nelaikomos „užmokesčiu“, kaip tai suprantama pagal SESV 157 straipsnį (31 punktą). Taigi Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 3 dalis negali būti aiškinama taip, kad tarnautojams ligos atveju mokama pinigine išmoka, kuri yra „užmokestis“, kaip tai suprantama pagal SESV 157 straipsnį, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį (32 punktą). Remiantis SESV 157 straipsnio 2 dalimi, „užmokestis“ – tai įprastas bazinis arba minimalus darbo užmokestis arba alga ir bet koks kitas atlygis grynaisiais arba natūra, kuri darbuotojas tiesiogiai arba netiesiogiai gauna iš darbdavio už savo darbą (34 punktą). Toliau Teisingumo Teismas analizavo, ar nagrinėjamu atveju aktuali išmoka atitinka iš SESV 157 straipsnio 2 dalies išplaukiančius „užmokesčio“ elementus.

Kalbant pirmiausia apie objektyvų užmokesčio elementą, „užmokesčio“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 157 straipsnį, turi būti aiškinama plačiai. Užmokestis apima, be kita ko, bet kokį atlygį grynaisiais arba natūra dabartiniu metu ar ateityje, su sąlyga, kad jį moka, nors ir netiesiogiai, darbdavys darbuotojui už jo darbą, nesvarbu, ar pagal darbo sutartį, ar pagal teisės nuostatas, ar savanoriškai (35 punktą). Taigi „užmokesčio“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 157 straipsnį, objektyviai žiūrint, apima pinigine išmoka, kaip antai Vokietijos federaliniams tarnautojams ligos atveju skiriamą paramą, pagal kurią kompensuojama nuo 50 % iki 80 % tinkamų kompensuoti sveikatos priežiūros išlaidų, kurių patyrė tarnautojai arba tam tikri jo šeimos nariai (36 punktą).

Todėl, antra, reikia išnagrinėti, ar nagrinėjama parama tarnautojui mokama dėl jo tarnybos santykių. Iš tiesų siekiant įvertinti, ar išmoka patenka į SESV 157 straipsnio taikymo sritį, lemiamas gali būti tik kriterijus, pagrįstas konstatavimu, kad išmoka darbuotojui buvo išmokėta dėl jo darbo santykių, juo labiau kad šis kriterijus yra vienintelis, išplaukiantis iš pačios šios nuostatos teksto (37 punktą). Teisingumo Teismas patvirtino, kad nagrinėjamu atveju toks priežastinis ryšys egzistuoja. Iš tiesų nagrinėjama parama skiriama tik Vokietijos federaliniams tarnautojams arba buvusiems tarnautojams, kurie dėl jų darbo santykių su valstybe sudaro specialią darbuotojų kategoriją. Taigi paaiškėja, kad minėta parama neatsiejamai susijusi su Vokietijos federalinio tarnautojo statusu ir, remiantis *BBhV*² 2 straipsnio 2 dalimi, paramos teikimas siejamas su sąlyga, kad teisė į ją turinčiam asmeniui turi būti mokamas užmokestis ar atitinkama išmoka. Ryšys tarp nagrinėjamos paramos ir darbo santykių matyti ir iš to, kad, remiantis šia nuostata, neapmokamose atostogose esantis tarnautojas negali naudotis šia parama, jeigu atostogos tęsiasi ilgiau nei vieną mėnesį (39 punktą).

Trečia, iš SESV 157 straipsnio matyti, kad darbuotojo dėl darbo santykių gauta išmoka yra užmokestis, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, tik tuo atveju, jeigu ją moka pats darbdavys (40 punktą). Kalbant apie pagrindines bylas, aplinkybė, kurią pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad nagrinėjama parama reglamentuota įstatymu ir nepapildo socialinių išmokų, mokamų pagal bendro pobūdžio teisės aktus, negali paneigti išmokos, kurią valstybė kaip darbdavys moka dėl darbo santykių, kvalifikavimo kaip užmokesčio (41 punktą). Nagrinėjamą paramą finansuoja atitinkama valstybės administracija kaip darbdavys iš personalui skirtų lėšų, o ne iš socialinio draudimo biudžeto. Tačiau nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra iš tiesų (42 punktą).

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies c punktas ir 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad tarnautojams ligos atveju skiriama parama, kaip antai ta, kuri skiriama Vokietijos tarnautojams pagal Federalinių tarnautojų įstatymą, patenka į šios direktyvos taikymo sritį, jeigu šią paramą turi finansuoti valstybė kaip darbdavys, kuris yra viešasis subjektas; šią aplinkybę turi patikrinti nacionalinis teismas (43 punktą).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 3 straipsnio 1 dalies c punktas ir 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad tarnautojams ligos atveju skiriama parama, kaip antai ta, kuri skiriama *Bundesrepublik Deutschland* tarnautojams pagal Federalinių tarnautojų įstatymą (*Bundesbeamtengesetz*), patenka į šios direktyvos taikymo sritį, jeigu šią paramą turi finansuoti valstybė kaip darbdavys, kuris yra viešasis subjektas; šią aplinkybę turi patikrinti nacionalinis teismas.

² Federalinis nutarimas dėl paramos, skiriamos tarnautojams ligos, slaugymo ir motinystės atveju.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131493&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1195525>

**2012 m. lapkričio 6 d. sprendimas dėl įsipareigojimų neįvykdymo
byloje *Europos komisija prieš Vengriją*
(C-286/12)**

Terminai: Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Socialinė politika – Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – Direktyva 2000/78/EB – 2 straipsnis ir 6 straipsnio 1 dalis – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose nustatyta, kad teisėjai, prokurorai ir notarai privalo nutraukti profesinę veiklą sulaukę 62 metų amžiaus – Teisėti tikslai, pateisinantys skirtingą požiūrį, palyginti su darbuotojais iki 62 metų amžiaus – Pereinamojo laikotarpio trukmės proporcingumas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Ieškinyje Europos Komisija prašė Teisingumo Teismo konstatuoti, kad Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį, nes priėmė nacionalinę tvarką, pagal kurią teisėjai, prokurorai ir notarai privalo nutraukti profesinę veiklą sulaukę 62 metų, ir taip sukuriama skirtingas požiūris dėl amžiaus, kuris nepateisinamas teisėtais tikslais ir kuris bet kuriuo atveju nėra tinkamas ar reikalingas nustatytiems tikslams pasiekti.

Dėl valstybėje narėje nustatyto privalomo profesinės veiklos nutraukimo, sulaukus 62 metų

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalį „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos“. Minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punkte patikslinama, kad pagal šio straipsnio 1 dalį tiesioginė diskriminacija yra tada, kai dėl bet kurios iš tos pačios direktyvos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai, nei panašioje situacijoje elgiamasi su kitu asmeniu (48 punktas).

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad tikslas nustatyti amžiaus struktūrą, atsižvelgiant į pusiausvyrą tarp jaunų ir vyresnių pareigūnų, siekiant skatinti jaunimo įdarbinimą ir paaukštinimą, gerinti personalo administravimą ir vengti galimų ginčų dėl tinkamumo tarnybai nuo tam tikro amžiaus, taip pat užtikrinti tinkamas ir kokybiškas teisėsaugos institucijų paslaugas, gali būti teisėtas užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslas (62 punktas). Dėl tikslo suvienodinti, kalbant apie valstybės tarnautojų profesijas, amžiaus ribas, kurias pasiekus privaloma nutraukti veiklą, reikia konstatuoti, kad šis tikslas gali būti teisėtas užimtumo politikos tikslas, nes jo siekimas leidžia užtikrinti vienodo požiūrio principo laikymąsi visų konkretaus sektoriaus asmenų atžvilgiu ir yra susijęs su esminiu jų darbo santykių elementu, kaip antai išėjimo į pensiją momentas (61 punktas). Tačiau nors matyti, jog ginčijamos nuostatos pateisinamos teisėtais tikslais, reikia išsiaiškinti, ar aptariamoms nacionalinėms nuostatomis yra tinkamos ir būtinos priemonės siekiant įgyvendinti šiuos du tikslus (63 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, kad remiantis nagrinėjamomis nuostatomis amžiaus riba, kurią pasiekus privaloma nutraukti veiklą, buvo sumažinta staigiai ir iš esmės bei nebuvo numatyta pereinamojo laikotarpio priemonių, galėjusių apsaugoti atitinkamų asmenų teisėtus lūkesčius (68 punktas). Be to, Vengrija nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių, jog bet kokia švelnesnė nuostata neleistų pasiekti aptariamo tikslo ir nepaaiškino, kad teisėjai, prokurorai ir notarai galėjo pakankamai patikimai numatyti planuojamus jiems taikomos pensijų tvarkos pokyčius ir imtis būtinų priemonių. (71–72 punktas). Apibendrinamas Teisingumo Teismas nurodė, kad ginčijamomis nacionalinėmis nuostatomis sukuriama skirtingas požiūris dėl amžiaus ir nesilaikoma proporcingumo principo, todėl reikia patenkinti Komisijos ieškinį.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 2 straipsnį ir

6 straipsnio 1 dalį, nes priėmė nacionalinę tvarką, pagal kurią teisėjai, prokurorai ir notarai privalo nutraukti profesinę veiklą sulaukę 62 metų, ir taip sukuriamas skirtingas požiūris dėl amžiaus, kuris nėra proporcingas, palyginti su siekiamais tikslais.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=129324&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=26488>

2012 m. lapkričio 22 d. prejudicinis sprendimas
byloje Isabel Elbal Moreno prieš Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)
(C-385/11)

Terminai: SESV 157 straipsnis – Direktyva 79/7/EEB – Direktyva 97/81/EB – Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną – Direktyva 2006/54/EB – Kaupiamoji senatvės pensija – Vienodas požiūris į abiejų lyčių darbuotojus – Netiesioginė diskriminacija dėl lyties.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas dėl prejudicinio sprendimo buvo pateiktas, nacionaliniame teisme nagrinėjant bylą tarp *I. Elbal Moreno* ir *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (Nacionalinis socialinės apsaugos institutas) (toliau – ir INSS) bei *Tesorería General de la Seguridad Social* (Socialinės apsaugos bendrojo fondo) (toliau – ir TGSS) dėl teisės į senatvės pensiją. Pagrindinėje byloje pareiškėja, būdama 66 metų, paprašė INSS skirti jai senatvės pensiją. Prieš tai ji dirbo tik namų tvarkytoja bendrasavininkių bendrijai 18 metų ne visą darbo dieną, t. y. 4 valandas per savaitę, arba 10 % Ispanijos teisės aktais numatyto darbo laiko, kuris yra 40 valandų per savaitę. 2009 m. spalio 13 d. sprendimu jai atsisakyta skirti šią pensiją, motyvuojant tuo, kad ji neturi minimalaus 15 metų įmokų mokėjimo stažo, kurio reikalaujama norint įgyti teisę gauti senatvės pensiją. Pareiškėja nacionaliniame teisme teigė, jog Bendrojo socialinės apsaugos įstatymo (toliau – ir BSAĮ) nuostata, kurią taikant atsisakyta jai suteikti pensiją, pažeidžiamas vienodo požiūrio principas. Pagal šią nuostatą reikalaujama, kad norintys gauti išmoką, kuri proporcingai ir taip yra mažesnė, ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai turi turėti ilgesnį įmokų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai, net jei būtų atsižvelgta į korekciją, gautą padauginus iš koeficiento 1,5. Šia taisykle pareiškėja netiesiogiai diskriminuojama, nes statistiškai įrodyta, jog tokių rūšių sutartimis daugiausia, t. y. maždaug 80 %, naudojasi moterys (9, 10, 12 punktai).

Teisingumo Teismas nurodė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 79/7 4 straipsnį reikia aiškinti taip, kad aplinkybėmis, nagrinėjamos pagrindinėje byloje, juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, pagal kurį iš ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų (kurių didžioji dauguma – moterys) reikalaujama proporcingai ilgesnio įmokų mokėjimo stažo nei iš visą darbo dieną dirbančiųjų, kad prireikus jie galėtų įgyti teisę gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant į jų išdirbtą laiką (28 punktas).

Dėl reikalavimo, kad ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kurių didžioji dauguma yra moterys, turėtų proporcingai ilgesnį įmokų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo paaiškinimų matyti, jog tokiu teisės aktu, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, sudaromos nepalankesnės sąlygos ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kokia yra ieškovė pagrindinėje byloje, kurie ilgą laiką dirbo sutrumpintą ne visą darbo dieną, nes dėl metodo, naudojamo skaičiuojant įmokų mokėjimo stažą, kurio reikia norint gauti senatvės pensiją, šiais teisės aktais praktiškai iš šių darbuotojų atimama bet kokia galimybė gauti tokią pensiją (31 punktas). Be to, pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, jog statistiškai įrodyta, kad tokiu teisės aktu, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, paveikiamas daug didesnis procentas moterų nei vyrų, nes Ispanijoje bent 80 % darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, yra moterys (32 punktas). Todėl nacionalinė priemonė prieštarauja Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 daliai, nebent tokią priemonę galima pateisinti objektyviomis priežastimis, neturinčiomis nieko bendra su diskriminacija dėl lyties. Taip yra tada, kai pasirinkta priemone siekiama teisėto valstybės

narės, kurios teisės aktai nagrinėjami, socialinės politikos tikslo ir ši priemonė yra tinkama bei būtina šiam tikslui įgyvendinti (33 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė:

1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kuriuo reikalaujama, kad ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kurių didžioji dauguma yra moterys, turėtų proporcingai ilgesnį mokymų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kad prirėkus jie galėtų gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant į jų išdirbtą laiką.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=130250&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=26488>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

2012 m. gruodžio 19 d. prejudicinis sprendimas byloje *Mostafa Abed El Karem El Kott, Chadi Amin A Radi, Hazem Kamel Ismail* prieš *Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* (C-364/11)

Terminai: Direktyva 2004/83/EB – Būtiniausi pabėgėlių statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimo standartai – Iš Palestinos kilę asmenys be pilietybės, faktiškai naudojęsi Jungtinių Tautų paramos ir darbo agentūros Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA) pagalba – Šių asmenų be pilietybės teisė į pabėgėlio statuso pripažinimą pagal Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį – Taikymo sąlygos – Minėtos UNRWA pagalbos nutūkimas „dėl bet kokios priežasties“ – Įrodymai – Pasekmės pabėgėlio statusą siekiantiems gauti suinteresuotiesiems asmenims – Teisė į galimybę „*ipso facto* pasinaudoti šios direktyvos teikiamomis lengvatomis“ – „Pabėgėlio“, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 2 straipsnio c punktą, statuso automatiškas pripažinimas ir pabėgėlio statuso suteikimas pagal šios direktyvos 13 straipsnį.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų 12 straipsnio 1 dalies a punkto išaiškinimo. Nacionalinis teismas nagrinėjo bylą tarp *M. Abed El Karem El Kott, C. A. A Radi* bei *H. Kamel Ismail*, kurie visi trys yra iš Palestinos kilę asmenys be pilietybės, ir *Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* (Imigracijos ir pilietybės reikalų tarnyba, toliau – BAH) dėl to, kad ši tarnyba atmetė jų prašymus suteikti pabėgėlio statusą.

Bylai aktualus reguliavimas yra Direktyvos 2004/83/EB 12 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta, kad *trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad pabėgėlio statusas jam negali būti suteiktas dėl vienos ar kelių šioje nuostatoje numatytų priežasčių, t. y., pirma, jis padarė „nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui“* (2 dalies a punktas) arba „*sunkų nepolitinį nusikaltimą*“ (2 dalies b punktas) ar, antra, *jis yra kaltas „dėl Jungtinių Tautų siekiamis ir principams prieštaraujančių veiksmų“* (2 dalies c punktas).

Nacionalinis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, klausdamas, ar pagal Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punktą:

1) galimybė pasinaudoti šios direktyvos teikiamomis lengvatomis reiškia pabėgėlio statuso arba vienos iš dviejų apsaugos formų, kurias apima direktyvos taikymo sritis (pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos suteikimas), pripažinimą valstybės narės pasirinkimu, ar kaip tik reiškia, kad nė viena iš šių formų nepripažįstama automatiškai, o tik parodo, kad asmuo patenka į direktyvos taikymo asmenims sritį?

2) organizacijos apsaugos arba pagalbos nutūkimas reiškia, kad apsigyvenama ne jos veiklos teritorijoje, organizacija nutraukė savo veiklą, nebėra galimybės pasinaudoti šios organizacijos teikiama

apsauga ar pagalba arba kad turintis teisę į apsaugą ar pagalbą asmuo nebegali ja pasinaudoti dėl nuo organizacijos valios nepriklausančios kliūtis, atsirandančios dėl teisėto ar objektyvaus pagrindo?

Dėl valstybės narės pareigos patikrinti, kodėl prieglobsčio prašantis asmuo nesinaudoja Jungtinių Tautų organo ar agentūros apsauga ir pagalba

Dėl pirmojo klausimo Teisingumo Teismas nurodė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad galimybė „pasinaudoti šios direktyvos teikiamomis lengvatomis“ reiškia, kad atitinkamas asmuo turi teisę į tai, jog jam pabėgėlio statusas būtų pripažintas automatiškai, ar tik tai, jog jis patenka į šios direktyvos taikymo asmenims sritį (69 punktas). Iš Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto viso antro sakinio formuluotės matyti, kad kai jame nurodytų asmenų padėtis galutinai išsprendžiama, šie asmenys gali prašyti pabėgėlio statuso, jeigu dėl kokios nors priežasties jie yra persekiojami, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punktą. Tačiau jeigu, kaip yra pagrindinėse bylose nagrinėjama, suinteresuotų asmenų padėtis neišspręsta, nors jiems teikta pagalba nutrūko dėl nuo jų valios nepriklausančios priežasties, galimybė esant tokiai ypatingai situacijai „*ipso facto* <...> pasinaudoti šios direktyvos teikiamomis lengvatomis“ neišvengiamai reiškia daugiau, palyginti su atveju, kai paprasčiausiai nepanaikinama šių asmenų galimybė prašyti pabėgėlio statuso, jei jie tenkina to paties 2 straipsnio c punkte nustatytus reikalavimus (74 punktas).

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad galimybė *ipso facto* pasinaudoti minėta direktyva teikiamomis lengvatomis, kaip tai suprantama pagal jos 12 straipsnio 1 dalies a punktą, nereiškia besąlygiškos teisės į pabėgėlio statuso suteikimą (75 punktas). Asmuo, kuris turi teisę *ipso facto* pasinaudoti Direktyvos 2004/83 teikiamomis lengvatomis, nebūtinai turi įrodyti, kad bijo būti persekiojamas, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punktą, tačiau jis turi pateikti prašymą suteikti pabėgėlio statusą, kurį turi išnagrinėti už tai atsakingos valstybės narės kompetentingos institucijos. Atlikdamos tokį nagrinėjimą minėtos institucijos turi patikrinti ne tik tai, ar prašytojas iš tiesų kreipėsi dėl Jungtinių Tautų paramos ir darbo agentūros Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (toliau – ir UNRWA) pagalbos ir ar tokia pagalba nutrūko, tačiau ir tai, ar tokiam prašytojui netaikomas kuris nors iš tos pačios direktyvos 12 straipsnio 1 dalies b punkte ar 2 ir 3 dalyse nurodytų pagrindų nesuteikti pabėgėlio statuso (76 punktas).

Dėl antrojo klausimo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vien dėl aplinkybės, jog pabėgėlio statuso prašytojas išvyko iš UNRWA veiklos teritorijos, nesvarbu, koks tokio išvykimo motyvas, negalima netaikyti Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto pirmame sakinyje numatytos pabėgėlio statuso nesuteikimo taisyklės, todėl būtina nustatyti, kokiomis sąlygomis UNRWA teikiama pagalba galima laikyti nutrūkusia, kaip tai suprantama pagal tos pačios nuostatos antrą sakinį (55 punktas). Šiuo klausimu konstatuotina, kad organo ar agentūros teikiamos apsaugos ar pagalbos nutrūkimas pagal minėto 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį apima ne tik atvejį, kai panaikinamas pats apsaugą ar pagalbą teikiantis organas ar agentūra, tačiau ir atvejį, kai toks organas ar agentūra negali vykdyti savo misijos (56 punktas). Iš žodžių junginio „jei <...> tokia apsauga ar pagalba nutrūktų“, kuris yra Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto antro sakinio pradžioje, matyti, kad tam, jog nebebūtų taikomas pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindas, pirmiausia turi nutrūkti faktinė UNRWA teikiama pagalba, o ne nebelikti pačios UNRWA. Nors iš tiesų, vertinant atskirai, minėta žodžių junginį galima aiškinti taip, kad jis apima tik tiesiogiai su UNRWA susijusius įvykius, kaip antai šios institucijos panaikinimą ar įvykį, dėl kurio ji apskritai negali vykdyti savo misijos. Vis dėlto, atsižvelgiant į minėtame antrame sakinyje prieš tai esančius žodžius „dėl bet kokios priežasties“, šį sakinį reikia aiškinti taip, kad priežastis, dėl kurios nutrūksta pagalba, gali atsirasti ir susiklosčius aplinkybėms, kurios nepriklauso nuo atitinkamo asmens valios ir kurios priverčia jį išvykti iš UNRWA veiklos teritorijos. Vien aplinkybė, kad tokios teritorijos nėra, ar savanoriškas sprendimas iš jos išvykti negali būti laikomi pagalbos nutrūkimu. Tačiau, kai toks sprendimas grindžiamas nuo atitinkamo asmens valios nepriklausančiais suvaržymais, dėl tokios situacijos galima konstatuoti, kad pagalba, kuri buvo teikiama tokiam asmeniui, nutrūko, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį (57–59 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad Jungtinių Tautų organo ar agentūros, išskyrus Jungtinių Tautų vyriausiąjį komisarą pabėgėlių reikalams (VKPR), apsaugos ar pagalbos nutrūkimas „dėl bet kokios priežasties“ apima ir asmens, kuris, faktiškai naudojėsis tokia apsauga ar pagalba, ja nebesinaudoja dėl priežasties, kurios pats negali kontroliuoti ir kuri nepriklauso nuo jo valios, situaciją. Valstybės narės, kuriai tenka nagrinėti šio asmens pateiktą prašymą suteikti prieglobstį, kompetentingos institucijos, remdamosi individualiu prašymo vertinimu, turi patikrinti, ar šis asmuo buvo privestas išvykti iš tokio organo ar agentūros veiklos teritorijos, o taip yra tuo atveju, kai asmuo jaučiasi labai nesaugus ir atitinkamas organas arba agentūra negali šioje teritorijoje užtikrinti jo gyvenimo sąlygų, kurios atitiktų šiam organui ar agentūrai tenkančią misiją.

Direktyvos 2004/83 12 straipsnio 1 dalies a punkto antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad kai valstybės narės, kuriai tenka nagrinėti prašymą suteikti prieglobstį, kompetentingos institucijos nustato, kad prašytojo atveju tenkinama su Jungtinių Tautų paramos ir darbo agentūros Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA) apsaugos ar pagalbos nutrūkimo susijusi sąlyga, galimybė *ipso facto* „pasinaudoti šia direktyva teikiamomis lengvatomis“ reiškia, kad minėta valstybė narė privalo pripažinti pabėgėlio, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio c punktą, statusą ir jį tokiam prašytojui suteikti automatiškai su sąlyga, kad jis nepatenka į minėto 12 straipsnio 1 dalies b punkto arba 2 ir 3 dalių taikymo sritį.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131971&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=26488>

2012 m. gruodžio 6 d. prejudicinis sprendimas

byloje *O., S. prieš Maahanmuuttovirasto (C-356/11) ir Maahanmuuttovirasto prieš L. (C-357/11)*

Terminai: Sąjungos pilietybė – SESV 20 straipsnis – Direktyva 2003/86/EB – Teisė į šeimos susijungimą – Mažamečiai Sąjungos piliečiai, gyvenantys su motinomis trečiųjų šalių pilietėmis valstybės narės, kurios pilietybę turi šie vaikai, teritorijoje – Motinų, turinčių išimtinę Sąjungos piliečių globos teisę, teisė nuolat gyventi šioje valstybėje narėje – Šeimų sukūrimas iš naujo po naujos motinų santuokos su trečiųjų šalių piliečiais ir vaikų, kurie taip pat yra trečiųjų šalių piliečiai, gimimo sudarius šias santuokas – Prašymai susijungti su šeima Sąjungos piliečių kilmės valstybėje narėje – Atsisakymas suteikti teisę gyventi šalyje naujiems sutuoktiniams dėl pakankamų lėšų nebuvimo – Teisė į pagarbą šeimos gyvenimui – Atsižvelgimas į svarbiausią vaikų interesą.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Byloje Nr. C-356/11 Ganos piliētė S., turinti leidimą nuolat gyventi Suomijoje, 2001 m. liepos 4 d. susituokė su Suomijos piliečiu, su kuriuo 2003 m. liepos 11 d. susilaukė vaiko. Šis vaikas yra Suomijos pilietis ir visada gyveno Suomijoje. Nuo 2005 m. birželio 2 d. S. buvo suteikta išimtinė vaiko globos teisė. Santuoka nutraukta 2005 m. spalio 19 d. Vaiko tėvas gyvena Suomijoje. 2008 m. birželio 26 d. S. susituokė su Dramblio Kaulo Kranto piliečiu O. Remdamasis šia santuoka, 2008 m. liepos 3 d. jis pateikė prašymą Imigracijos tarnybai (*Maahanmuuttovirasto*) išduoti leidimą gyventi šalyje. Jiems gyvenant santuokoje 2009 m. lapkričio 21 d. Suomijoje gimė vaikas, kuris yra Ganos pilietis ir kurio globos teisę turi abu tėvai. O. gyvena kartu su S. ir jos dviem vaikais. 2009 m. sausio 21 d. priimtu sprendimu Imigracijos tarnyba atmetė pateiktą prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje dėl to, kad O. neturi pakankamų lėšų. Be to, Imigracijos tarnyba nusprendė, kad nagrinėjamu atveju nėra jokio motyvo nukrypti nuo su pragyvenimo lėšomis susijusios sąlygos, kaip yra leidžiama pagal Užsieniečių įstatymą, esant ypač sunkioms aplinkybėms arba kai tai būtina dėl vaiko intereso (18, 20, 22 punktai).

Byloje Nr. C-357/11 Alžyro piliētė L. teisėtai gyvena Suomijoje nuo 2003 m. Leidimą nuolat gyventi šalyje ji gavo susituokusi su Suomijos piliečiu. Jiems gyvenant santuokoje 2004 m. gimė vaikas, kuris turi dvigubą Suomijos ir Alžyro pilietybę ir kuris visą laiką gyveno Suomijoje. Po santuokos nutraukimo 2004 m. gruodžio 10 d. L. buvo suteikta išimtinė vaiko globos teisė. Vaiko tėvas gyvena Suomijoje. 2006 m. spalio 19 d. L. susituokė su Alžyro piliečiu M., kuris 2006 m. kovo mėn. teisėtai atvyko į Suomiją, kur paprašė politinio prieglobsčio ir kur, jo tvirtinimu, nuo 2006 m. balandžio mėn.

gyveno su L. 2006 m. spalio mėn. M. buvo išsiųstas į savo kilmės šalį. 2006 m. lapkričio 29 d. Alžyro pilietė L. kreipėsi į Imigracijos tarnybą su prašymu jų santuokos pagrindu išduoti M. leidimą gyventi Suomijoje. 2008 m. rugpjūčio 15 d. sprendimu Imigracijos tarnyba atmetė prašymą išduoti leidimą gyventi M. dėl to, kad neužtikrintos jo pragyvenimo lėšos (25, 26, 30 punktai).

Teisingumo Teismas sujungė abi bylas ir nurodė, kad prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikęs teismas iš esmės klausia, ar su Sąjungos pilietybe susijusias Sąjungos teisės nuostatas reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiama valstybei narei atsisakyti trečiosios šalies piliečiui išduoti leidimą gyventi šalyje dėl šeimos susijungimo, kai šis pilietis siekia gyventi su sutuoktine, kuri taip pat yra trečiosios valstybės pilietė, teisėtai gyvenanti šioje valstybėje narėje, bei vaiko, gimusio sudarius pirmąją santuoką, kuris yra Sąjungos pilietis, motina, ir su jiems gimusiu vaiku, taip pat trečiosios šalies piliečiu (35 punktas).

Dėl valstybės narės teisės atsisakyti trečiosios šalies piliečiui išduoti leidimą gyventi šalyje dėl šeimos susijungimo

Teisingumo Teismas konstatavo, kad šioje byloje prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikęs teismas turi nustatyti, ar dėl prašymų išduoti leidimus gyventi šalyje, pateiktų remiantis šeimos susijungimu, nepatenkinimo aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, atitinkami Sąjungos piliečiai netektų galimybės faktiškai naudotis tuo, kas sudaro jų statusu suteikiamų teisių esmę (49 punktas). Atliekant šį vertinimą reikia atsižvelgti į tai, kad Sąjungos piliečių motinos turi leidimus nuolat gyventi atitinkamoje valstybėje narėje, o tai reiškia, kad teisiškai nėra jokio įpareigojimo nei joms, nei jų išlaikomiems Sąjungos piliečiams išvykti iš šios valstybės narės teritorijos ir kartu iš Sąjungos teritorijos (50 punktas). Atlikdamas nurodytą vertinimą teismas turi išnagrinėti visas konkrečius atvejo aplinkybes, kad galėtų nustatyti, ar iš tikrųjų pagrindinėse bylose nagrinėjamais sprendimais atsisakyti išduoti leidimus gyventi šalyje gali būti pažeidžiamas Sąjungos pilietybės, kurią turi atitinkami Sąjungos piliečiai, veiksmingumas (53 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą taikymo svarbą šioje byloje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniu ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalimis įtvirtintą reguliavimą, į kurią privalo atsižvelgti nacionalinis teismas, svarstydamas asmens leidimo gyventi klausimą.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

SESV 20 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiama valstybei narei atsisakyti trečiosios šalies piliečiui išduoti leidimą gyventi šalyje dėl šeimos susijungimo, kai šis pilietis siekia gyventi su sutuoktine, kuri taip pat yra trečiosios šalies pilietė, teisėtai gyvenanti šioje valstybėje narėje, ir vaiko, gimusio sudarius pirmąją santuoką, kuris yra Sąjungos pilietis, motina, bei su jiems gimusiu vaiku, taip pat trečiosios šalies piliečiu, jeigu tokiu atsisakymu iš atitinkamo Sąjungos piliečio neatimama galimybė faktiškai pasinaudoti tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmę, o tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikęs teismas.

Prašymai išduoti leidimus gyventi šalyje dėl šeimos susijungimo, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, patenka į 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą taikymo sritį. Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad nors valstybės narės turi teisę reikalauti įrodyti, jog globėjas turi pastovių ir nuolatinių lėšų, kurių pakanka sau ir savo šeimos nariams išlaikyti, šia teise turi būti naudojamosi atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalis, pagal kuriuos valstybės narės prašymus susijungti su šeima turi nagrinėti atsižvelgdamos į atitinkamų vaikų interesus ir siekdamos sudaryti palankias šeimos gyvenimo sąlygas, taip pat vengdamos kelti grėsmę šios direktyvos tikslui ir veiksmingumui. Prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėse bylose nagrinėjami sprendimai atsisakyti išduoti leidimus gyventi šalyje priimti laikantis šių reikalavimų.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131491&pageIndex=0&doclang=LT&mod=e1st&dir=&occ=first&part=1&cid=26488>

**2012 m. lapkričio 6 d. prejudicinis sprendimas
byloje K prieš Bundesasylamt
(C-245/11)**

Terminai: Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Humanitarinė išlyga – Šio reglamento 15 straipsnis – Valstybėje narėje prieglobstį turintis asmuo, priklausantis nuo prieglobsčio prašytojo pagalbos dėl sunkios ligos – Reglamento 15 straipsnio 2 dalis – Šios valstybės narės, kuri nėra atsakinga pagal to paties reglamento III skyriuje įtvirtintus kriterijus, pareiga išnagrinėti šio prieglobsčio prašytojo pateiktą prieglobsčio prašymą – Sąlygos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje susiklostė toliau išvardytos faktinės aplinkybės. K iš trečiosios šalies neteisėtai atvyko į Lenkiją ir ten 2008 m. kovą pateikė pirmą prieglobsčio prašymą. Nelaukdama, kol šis prieglobsčio prašymas bus išnagrinėtas, ji išvyko iš Lenkijos ir neteisėtai atvyko į Austriją pas vieną iš savo pilnamečių sūnų, kuris su žmona ir trimis jų nepilnamečiais vaikais Austrijoje turi pabėgėlių statusą. 2008 m. balandžio mėnesį K Austrijoje pateikė antrą prieglobsčio prašymą. Buvo įrodyta, kad K marti yra nuo jos priklausoma dėl to, kad turi naujagimį, taip pat dėl sunkios ligos ir didelės negalios, atsiradusios po trečiojoje šalyje patirto traumą sukėlusio įvykio. Jei šis įvykis būtų atskleistas, marčiai kiltų pavojus būti sunkiai sužalotai šeimos vyrų dėl kultūrinių tradicijų, siekiant atkurti šeimos garbę. Nuo to laiko, kai K susitiko su marčia Austrijoje, ji yra artimiausia marčios patarėja ir draugė ne tik dėl jas siejančių šeimos ryšių, bet ir todėl, kad turi atitinkamą profesinę patirtį. Austrijos valdžios institucijos manė, kad už K pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga Lenkijos Respublika, todėl paprašė šios valstybės narės ją atsiimti. Atsakydamos į šį prašymą, Lenkijos valdžios institucijos sutiko atsiimti K pagal Reglamento Nr. 343/2003 16 straipsnio 1 dalies c punktą ir neprašė Austrijos valdžios institucijų perimti K savo žinion pagal šio reglamento 15 straipsnį. Tokiomis aplinkybėmis 2008 m. liepos 16 d. sprendimu Federalinė prieglobsčio reikalų tarnyba (*Bundesasylamt*) atmetė K Austrijoje pateiktą prieglobsčio prašymą, motyvuodamas tuo, kad ji nagrinėti kaip atsakinga valstybė narė turi Lenkijos Respublika (13–15, 17–19 punktai).

Bylai aktualus reguliavimas yra Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis, kuriame numatyta, kad *[k]iekviena valstybė narė, net jei ji ir nėra atsakinga pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus, gali šeimos narius, taip pat kitus priklausomus [išlaikomus] giminaičius sujungti dėl humanitarinio pobūdžio priežasčių, ypač vadovaudamasi šeimos ar kultūriniais motyvais. Šiuo atveju ta valstybė narė kitos valstybės narės prašymu nagrinėja atitinkamo asmens prieglobsčio prašymą. Atitinkami asmenys turi duoti sutikimą (1 dalis); tais atvejais, kai atitinkamas asmuo yra priklausomas nuo kito asmens pagalbos dėl nėštumo ar naujagimio, sunkios ligos, didelės negalios ar senyvo amžiaus, valstybės narės paprastai laiko [leidžia likti] kartu arba sujungia prieglobsčio prašytoją su kitu giminaičiu, esančiu vienos iš valstybių narių teritorijoje, jeigu šeimos ryšiai egzistavo kilmės šalyje (2 dalis).*

Teisingumo Teismas atsakė į vieną dviejų nacionalinio teismų pateiktų klausimų, t. y. ar Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal šio reglamento 6–14 straipsnius iš principo už prieglobsčio procedūrą neatsakinga valstybė narė privalo nagrinėti prieglobsčio prašytojos prašymą, jeigu šioje valstybėje narėje yra sunkiai serganti ir dėl kultūrinių aplinkybių nepalankioje padėtyje esanti jos marti arba dėl sunkios marčios ligos priežiūros reikalingi nepilnamečiai vaikaičiai ir prieglobsčio prašytoja yra pasiryžusi bei turi galimybių padėti marčiai ar vaikaičiams? Ar tai teisinga ir tuomet, kai nėra iš principo atsakingos valstybės narės atitinkamo prašymo pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies antrą sakinį?

Dėl išimtinės situacijos, kai valstybė narė, kuri nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, tampa už tai atsakinga

Teisingumo Teismas nurodė, kad nors Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalis yra fakultatyvi nuostata, kuria valstybėms narėms suteikiama didelė diskrecija nuspręsti „sujungti“ vienos šeimos narius ir kitus išlaikomus giminaičius dėl humanitarinių priežasčių, ypač vadovaujantis šeimos ar kultūriniais motyvais, šio straipsnio 2 dalyje ši diskrecija ribojama nustatant, kad kai tenkinamos šioje

nuostatoje išvardytos sąlygos, valstybės narės „paprastai laiko [leidžia likti] kartu“ prieglobsčio prašytojui su kitu giminaičiu (27 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, kad vien aplinkybė, jog prieglobsčio prašytojas jau yra ne „atsakingos valstybės narės“, o valstybės narės, kurioje siekia „susijungti su šeimos nariais dėl humanitarinių priežasčių“, teritorijoje, savaime nereiškia, kad netaikoma Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis. Minėta 2 dalis taikoma ne tik situacijoms, kai valstybės narės „sujungia“ prieglobsčio prašytoją su kitu giminaičiu, bet ir situacijoms, kai jos šiems asmenims „leidžia likti kartu“, nes atitinkami asmenys jau yra valstybės narės, kuri nėra atsakinga pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriuje nustatytus kriterijus, teritorijoje (29–30 punktai). Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje aiškiai neminama situacija, kai prieglobsčio prašytojas yra priklausomas nuo kito asmens pagalbos. Priešingai, šioje nuostatoje vartodamas bendras sąvokas, kaip antai „atitinkamas asmuo“, skirtas apibūdinti asmeniui, priklausomam nuo „kito“, kaip ši sąvoka suprantama šioje nuostatoje, asmens pagalbos, Sąjungos teisės aktų leidėjas leido suprasti, kad tiek žodžiai „atitinkamas asmuo“, tiek „kitas“ gali reikšti prieglobsčio prašytoją (33 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atsižvelgiant į humanitarinį tikslą, Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje, remiantis priklausomumo dėl sunkios ligos ar didelės negalios kriterijumi, apibrėžtas tikrai platesnis prieglobsčio prašytojo šeimos narių ratas negu šio reglamento 2 straipsnio 1 punkte (41 punktas). Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis taikoma, jei joje nurodytos humanitarinės priežastys susijusios su priklausomu asmeniu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kuris nors nėra šeimos narys pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 punktą, susijęs šeimos ryšiais su prieglobsčio prašytoju, t. y. asmeniu, kuris iš tiesų gali suteikti reikalingą pagalbą, kaip numatyta Reglamento Nr. 1560/2003 11 straipsnio 4 dalyje (43 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad jei prieglobsčio prašytojas ir jo giminaitis, kartu esantys valstybės narės, kuri nėra atsakinga pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriuje nustatytus kriterijus, teritorijoje, tinkamai įrodė priklausomumo nuo kito asmens, kaip jis suprantamas pagal šio reglamento 15 straipsnio 2 dalį, egzistavimą, tos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos negali nekreipti dėmesio į tokią specifinę situaciją, o šio straipsnio 1 dalies antrame sakinyje numatytas prašymas netenka prasmės. Tokiomis aplinkybėmis šis reikalavimas tik formalus (51 punktas). Susiklosčius tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai siekiama ne „sujungti“ šeimos narius, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalį, o jiems „leisti likti“ kartu valstybėje narėje, kurioje jie yra, reikalavimas, kad „atsakinga valstybė narė“ pateiktų prašymą, būtų nesuderinamas su pareiga nagrinėti greitai, nes dėl jo be reikalo užsitęstų atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra (52 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

Tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, 15 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad valstybė narė, kuri nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal šio reglamento III skyriuje išvardytus kriterijus, tampa už tai atsakinga. Atsakinga tapusi valstybė narė, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, turi prisiimti visas su tokia kompetencija susijusias pareigas. Ji apie tai praneša anksčiau buvusiai atsakingai valstybei narei. Toks 15 straipsnio 2 dalies aiškinimas taikomas ir tuo atveju, kai pagal šio reglamento III skyriuje išvardytus kriterijus buvusi atsakinga valstybė narė nepateikė atitinkamo prašymo pagal šio straipsnio 1 dalies antrą sakinį.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=129325&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=26488>